

เอกสารข่าวสาร งานวิจัยและพัฒนา

ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑๔๔ ประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๕๗

Research and Development Newsletter

วันแม่แห่งชาติ ๑๒ สิงหาคม

- ◀ การศึกษาวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทย
ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน
- ◀ ภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตร
- ◀ ความเป็นมา บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสมัชชารัฐสภาอาเซียน

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ราชินยาศิริวาท

๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๗

ถวายบังคม สมเด็จพระนางเจ้าฯ
สทิติเนา เหนือใจ ไทยทั้งผอง
เฉลิมพระชนม์ พรรษา ใต้ฝ่าละอองฯ
พลกษ็อง สสนองพระคุณ สดุดี
ขอพระราช กุศล ดลพิพัฒน์
เชิญไตรรัตน์ เลื่องหล้า เลิศราศี
คุ้มครององค์ ทรงเกษม ปลื้มเปรมปรีดี
พระเกียรติทวี พระยศยิ่ง มิ่งไทยเทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า นายจเร พันธุ์เปรื่อง เลขาธิการสภา

ผู้แทนราษฎร

พร้อมด้วยข้าราชการและพนักงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

(หม่อมราชวงศ์อรฉัตร ชองทอง – ร้อยกรอง)

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑๔๔

ประจำเดือน สิงหาคม ๒๕๕๗

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร
ด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้
ให้แก่บุคคลในวงงานรัฐสภา อันเป็นประโยชน์ต่อ
การปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท

กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๗ - ๘

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๒

ที่ปรึกษา

นางวิจิตรา วัชรภรณ์

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นางพรพิศ เพชรเจริญ

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางสาวจิรพรรณ กาญจนอุดม

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

นางสาวนารีลักษณ์

ศิริวรรณ

กองบรรณาธิการ

นายฐากร

จุลินทร

นายจันทรม

สีหาบุญลี

นายสิทธิสร

กระแสรุ่งอรุณ

นางสาวปิยะวรรณ

ปานโต

นางสาววิมลลักษณ์

ศานติธรรม

นายสุธีศักดิ์

อรรถประดิษฐ์

นางสาวอัญชลี

จวงจันทร์

นางสาวปรียวรรณ

สุวรรณสุนย์

ผู้จัดทำ

นางสาวธัญธิดา

หาเรือนศรี

นางณัฐชานันท์

หนูทองอินทร์

ฝ่ายเผยแพร่

นางภักดิ์ญา

มากทองไทร

นางสาวนวลละออง

พรแก้ว

บทบรรณาธิการ

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาฉบับนี้เป็นฉบับที่ ๑๔๕ ปีที่ ๑๓ ประจำเดือนสิงหาคม ซึ่งเป็นเดือนที่มีวันสำคัญอย่างมากของประชาชนชาวไทย คือวันที่ ๑๒ สิงหาคม หรือวันแม่แห่งชาติ เป็นวันคล้ายวันเสด็จพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ได้ทรงปฏิบัติภารกิจนานัปการ กว้างขวางครอบคลุมสาขาต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา การศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การแพทย์และสาธารณสุข การต่างประเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและอื่น ๆ อีกมากมาย ทั้งในฐานะ “พระผู้เป็นที่พึ่งของปวงชนชาวไทย” และในฐานะ “คู่บุญคู่พระราชหฤทัย” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงช่วยแบ่งเบาพระราชภารกิจในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่อาณาประชาราษฎร์ จนอาจกล่าวได้ว่า สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถของชาติไทย เป็นพระบรมราชินีที่ทรงได้รับการสรรเสริญพระเกียรติคุณจากนานาประเทศอย่างกว้างขวางยิ่งกว่าพระบรมราชินีพระองค์อื่นใดในโลก

สำหรับผลงานวิจัยและพัฒนา ขอนำเสนอเรื่อง **มโนทัศน์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ : มุมมองเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพ** ซึ่งเป็นการศึกษาผลกระทบเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพต่อการเปลี่ยนแปลงนิยามของผู้สูงอายุให้เป็นที่ยอมรับต่อสังคม ทั้งนี้ ในปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุคือ มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ ๑๐ ตามเกณฑ์ขององค์การสหประชาชาติ และในระหว่างปี ๒๕๕๓-๒๕๘๓ พบว่า จำนวนและสัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดข้อกังวลในเรื่องการขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากประชาชนในวัยแรงงานลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนบทความที่น่าสนใจ เป็นเรื่องที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์อย่างมากคือ เรื่อง **บทบาทของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ** มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับประวัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแต่ละชุด โดยที่ผ่านมา ประเทศไทยได้จัดตั้งสภานิติบัญญัติมาแล้วทั้งสิ้น ๕ ชุด ซึ่งสภานิติบัญญัติเป็นองค์การหรือหน่วยงานที่ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นการชั่วคราวเพื่อทำหน้าที่เช่นเดียวกับรัฐสภา ทำหน้าที่เป็นทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางขับเคลื่อนประเทศไทย (Road Map) ของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จะเร่งดำเนินการจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้นเพื่อทำหน้าที่รัฐสภาต่อไป

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

งานวิจัยและพัฒนา

- เรื่อง โครงการ : การศึกษาวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์
แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ๑
โดย หทัยรัตน์ ทับพร
เรียบเรียงโดย จันทมร สีหาบุญลี
- เรื่อง มโนทัศน์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ : มุมมองเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพ ๑๐
โดย รศรินทร์ เกรย์ และคณะ
เรียบเรียงโดย อัญชลี จวงจันทร์

บทความวิจัย

- เรื่อง ภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตร ๑๔
ปิยะวรรณ ปานโต

บทความที่น่าสนใจ

- เรื่อง อนาคตไทยกับสังคมผู้สูงอายุ ๑๘
ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์
- เรื่อง บทบาทของสถานิติบัญญัติแห่งชาติ ๒๔
สิทธิสร กระแสร์สุนทร

รอบโลกวิจัย

- เสื้อคลุมล่องหน (Invisible Cloak) ๒๙
สุธิศักดิ์ อรรถประดิษฐ์

รอบด้านงานสภา

- ความเป็นมา บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสมัชชารัฐสภาอาเซียน ๓๒
ฐาภกร จุลินทร

ปิดท้ายวิจัย

- วันแม่แห่งชาติ ๔๑
นารีลักษณ์ ศิริวรรณ

งานวิจัยและพัฒนา

โครงการ : การศึกษาวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

วิจัยโดย...หทัยรัตน์ ทับพร
เรียบเรียงโดย...จันทมร สีหาบุญลี

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ การสื่อสารไร้พรมแดน กระแสวัฒนธรรมต่างประเทศทั้งวัฒนธรรมตะวันตก วัฒนธรรมตะวันออก เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี ที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างมากมายกลายเป็นกระแสนิยมของกลุ่มเยาวชนไทยในขณะนี้ ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกดังกล่าว ตลอดจนตั้งรับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น ประกอบกับภาวะวิกฤติความขัดแย้งทางการเมืองและสังคมของประเทศไทยที่ผ่านมาทำให้ประชาชนในชาติแบ่งออกเป็นหลายฝ่าย มีความคิดที่แปลกแยกขัดแย้งกัน กลายเป็นปัญหาของทุกคนในชาติที่จำเป็นต้องหันหน้าเข้ามามีส่วนร่วมใจกันแก้ปัญหาดังกล่าวเพื่อให้เกิดความสามัคคี สัมผัสสามัคคีปรองดองของคนในชาติ ให้ความเป็นชาติไทยกลับคืนมาดังเดิม

ในปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศก่อให้เกิดเครือข่ายการติดต่อสื่อสารเชื่อมโยงถึงกันในด้านต่าง ๆ ทั่วโลก ส่งผลให้การเผยแพร่วัฒนธรรมและค่านิยมจากต่างประเทศ สามารถแทรกซึมเข้ามาได้อย่างง่ายดาย ซึ่งอาจส่งผลให้วัฒนธรรมในท้องถิ่นดั้งเดิมหรือเอกลักษณ์ของความเป็นไทย อาจถูกกลืนหายไปโดยวัฒนธรรมต่างชาติที่แทรกซึมเข้ามา การสืบทอดความเป็นไทยจึงเป็นสิ่งที่คนไทยทุกคนควรตระหนัก

และระลึกอยู่เสมอว่าความเป็นไทยของเราคงอยู่ได้ก็ด้วยวัฒนธรรมของชาติที่มีส่วนเชื่อมโยงจิตใจของคนไทยทุกคน ให้สมัครสมานสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และร่วมกันสร้างสรรค์ความเจริญมั่นคงเป็นปึกแผ่นให้แก่ประเทศชาติ วัฒนธรรมไทยจึงมีคุณค่าที่เราและทุกคนจะต้องธำรงรักษาไว้สืบไปด้วยจิตสำนึกในความเป็นไทย

อย่างไรก็ตาม คนไทยย่อมมีความผูกพันเกี่ยวข้องกับสิ่งซึ่งแสดงถึงความเป็นไทยทั้งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนความเป็นไทยได้อย่างเด่นชัด และควรค่าแก่การสืบทอดเอกลักษณ์ความเป็นไทยในด้านวัฒนธรรมให้กับเยาวชนไทยทุกคน สำหรับเยาวชนไทยที่อาศัยอยู่บน ผืนแผ่นดินไทย การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมไทยและส่งเสริมความเป็นไทย น่าจะกระทำได้หากทุกฝ่าย ร่วมมือร่วมใจกัน เพราะเยาวชนไทยจะได้รับโอกาสดังกล่าวอย่างเต็มที่ ทั้งจากครอบครัว สถาบันการศึกษา และ สังคมแวดล้อม จึงเป็นเรื่องที่หน่วยงานภาครัฐและพวกเราคนไทยทุกคนควรให้การส่งเสริมสนับสนุนให้มากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุที่ชาวไทยทุกคนมีส่วนสำคัญในการที่จะช่วยรักษาความเป็นไทยสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม และเผยแพร่วัฒนธรรมไทยให้ปรากฏแก่สายตาของชาวโลก รวมทั้งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการปลูกฝังความรัก ความ ศรัทธา และสร้างจิตสำนึกในความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง และยังมีหน้าที่ธำรงรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้มั่นคงด้วยการยึดโยงความสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติไว้ด้วยการรักษาความเป็น ไทย จึงศึกษาวิเคราะห์เรื่อง การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทย ปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดความเป็นไทยของเยาวชนไทย บทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของเยาวชน รวมทั้งนำเสนอแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบท สังคมไทยปัจจุบันสำหรับเป็นแบบอย่างและแนวทางในการพัฒนาการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ เยาวชนไทยสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน
๒. เพื่อศึกษาบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน
๓. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

วิธีการศึกษาวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีทั้งการศึกษาวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาวิจัยเอกสารเป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับความหมาย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกฝัง จิตสำนึกและบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณโดยการ สอบถามความคิดเห็นของเยาวชนไทยที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในกรุงเทพและเขตภูมิภาคคือ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร รวมจำนวน ๓๐๐ คน และอาจารย์ผู้สอนจาก

สถาบันการศึกษาแหล่งเดียวกัน จำนวน ๒๕ คน สำหรับการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มนิสิตและอาจารย์ผู้สอนในประเด็นเกี่ยวกับวิธีการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย และบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย นิสิตจำนวน ๑๕ คน และอาจารย์ผู้สอน ๑๕ คน นอกจากนี้ยังได้มีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิอีกจำนวน ๖ คน โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยได้ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัย ดังนี้

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

๑.๑ ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยในปัจจุบัน ด้านความสำคัญพบว่า นิสิตให้ความสำคัญกับความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความกตัญญูรู้คุณ และความซื่อสัตย์ ตามลำดับ ส่วนอาจารย์ผู้สอนให้ความสำคัญกับความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต และความกตัญญูรู้คุณ ตามลำดับ สำหรับในด้านการปฏิบัติพบว่า นิสิตให้ความสำคัญกับความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความกตัญญูรู้คุณและการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา ส่วนอาจารย์ผู้สอนให้ความสำคัญด้านการปฏิบัติคือ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริตและมีความกตัญญูรู้คุณ ตามลำดับ

๑.๒ จิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญพบว่า นิสิตให้ความสำคัญกับความภูมิใจความเป็นไทย ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป และเห็นความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นไทย ส่วนอาจารย์ผู้สอนให้ความสำคัญกับความภูมิใจความเป็นไทย การรักษา ปลูกฝัง และสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทย และต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ ตามลำดับ ด้านการปฏิบัติพบว่า นิสิตและอาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือ ความภูมิใจในความเป็นไทย เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยคงอยู่ต่อไป และเห็นความสำคัญและประโยชน์ของความเป็นไทย ตามลำดับ

๑.๓ การรักษาและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญพบว่า นิสิตให้ความสำคัญกับบ้านที่มีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติและพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ความมีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอมและยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ และสนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย ส่วนอาจารย์ผู้สอนให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย ความมีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอมและยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ และระมัดระวังในเรื่องการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง สำหรับด้านการปฏิบัติพบว่า นิสิตให้ความสำคัญกับบ้านที่มีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความจงรักภักดีต่อชาติ และพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทยและมีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอมและยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ ส่วนอาจารย์ผู้สอนให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของชาวไทย การแสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้คนต่างชาติรับรู้และมีนิสัยโอบอ้อมอารี ประณีประนอม และยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ ตามลำดับ

๑.๔ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ด้าน

ความสำคัญ นิสิตให้ความสำคัญ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเยาวชนเอง อาจารย์ให้ความสำคัญ พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเยาวชนเอง สำหรับด้านการปฏิบัติ นิสิตให้ความสำคัญ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย พ่อแม่ ครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยของตัวเยาวชนเอง ตามลำดับสำหรับอาจารย์ผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องกับนิสิต

๑.๕ บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน บทบาทของการศึกษาในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านความสำคัญ นิสิตให้ความสำคัญ ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย หน่วยงานหรือองค์กรภาคประชาชนควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและเผยแพร่ความเป็นไทยให้มากขึ้น อาจารย์ให้ความสำคัญ ครอบครัวและสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย มารยาทไทย และวัฒนธรรม ครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย ด้านการปฏิบัติ นิสิตให้ความสำคัญกับครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย สถานศึกษาเป็นแหล่งจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องความเป็นไทย สำหรับอาจารย์ให้ความสำคัญกับครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าความเป็นไทย ครอบครัวและสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย มารยาทไทย และวัฒนธรรมไทย ครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกความเป็นไทย ตามลำดับ

๑.๖ แนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิตและอาจารย์ ๓ สถาบัน พบว่า นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุดคือ ผู้ใหญ่เป็นตัวอย่างให้เห็นความเป็นไทย ส่วนอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุดคือ สอดแทรกในเนื้อหาการเรียนการสอนและให้นิสิตนักศึกษาสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างบูรณาการ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการศึกษาปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันของนิสิตและอาจารย์ ๓ สถาบัน พบว่า นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุดคือ สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความเป็นไทย มีการดำเนินการและมาตรการสนับสนุนที่ชัดเจนและจริงจังอย่างต่อเนื่อง ส่วนอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งสำคัญและควรปฏิบัติมากที่สุดคือ กระตุ้นให้เยาวชนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเพื่อให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ

๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มนิสิตและอาจารย์เกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

จากการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มนิสิตและอาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยนเรศวร มีข้อมูลที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

๒.๑ ลักษณะและคุณค่าของความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ลักษณะความเป็นไทย ๑) กิริยามารยาทไทย ๒) จิตใจและลักษณะนิสัยแบบไทย ๓) ภาษาไทย ๔) ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีไทย ความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ๑) ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ๒) ความอ่อนน้อม ความกตัญญู ๓) ภาษาไทย ภาษาประจำชาติ คุณค่าของความเป็นไทยที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ๑) เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ๒) เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในชาติ

๒.๒ วิธีการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ผู้ปลูกฝังและถ่ายทอดความรู้ ๑) สถาบันครอบครัว ๒) สถาบันการศึกษา ๓) สื่อมวลชน

๒.๓ วิธีการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ๑) แทรกความรู้เกี่ยวกับจิตสำนึกความเป็นไทยในวิชาต่าง ๆ ๒) จัดกิจกรรมเสริมความรู้เกี่ยวกับจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน ๓) การรณรงค์ให้ร่วมมือส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชน

๒.๔ ปัจจัยส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ๑) ตัวเยาวชน ๒) ทุกภาคส่วน ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน สื่อมวลชน ฯลฯ

๒.๕ แนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ๑) การร่วมมือของทุกภาคส่วน ๒) การปฏิรูปสื่อ ๓) การกำหนดเป็นนโยบายระดับชาติ

๒.๖ ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เยาวชนในบริบทสังคมปัจจุบัน การตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยและจิตสำนึกความเป็นไทยที่ลดน้อยลง อีกทั้งครอบครัวและสถาบันอื่น ๆ ในสังคมไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เท่าที่ควร เป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องตระหนักถึงความสำคัญและร่วมมือกันอย่างจริงจัง

๓. แนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันต้องเริ่มต้นจากตัวเยาวชนเองที่จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการศึกษาเรื่องความเป็นไทย พ่อแม่ครอบครัวจะต้องใส่ใจในการอบรมสั่งสอนตั้งแต่เยาว์วัย และเมื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาครูอาจารย์ในสถานศึกษาจะต้องอบรมสั่งสอนเพิ่มพูนความรู้ และจัดกิจกรรมเสริมความรู้และประสบการณ์เรื่องความเป็นไทยแก่เด็กและเยาวชน ขณะเดียวกันทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะสื่อมวลชนควรตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นไทยและช่วยนำเสนอข้อมูลเนื้อหาความเป็นไทยผ่านรายการต่าง ๆ ในทุกช่องทาง ทั้งในส่วนของโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ รวมทั้งภาครัฐควรเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนและผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน

สรุปแนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะแนวทางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน จิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์มีหลายประเด็น ดังนั้น มาตรการเชิงรุกเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกดังกล่าวต้องเริ่มแต่วัยเด็ก ใช้หลัก “วินัยเริ่มที่บ้าน” ครอบครัวยุคใหม่ การให้ความร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ประสาน เสริมสร้าง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ร่วมกันอย่างบูรณาการ ทั้งหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ ต้องเน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์

นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ดังนี้

๑. ควรให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลทุกเพศ ทุกอาชีพ ว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกัน เพราะต่างฝ่ายต่างคนต้องมีบทบาทหน้าที่ของตน มีศักยภาพของตนซึ่งมีผลไปยังศักยภาพของชุมชน เพราะถ้าทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ของตนเองต่อสิ่งแวดล้อมทั้งหมดรอบ ๆ ตัว ก็จะมีจิตสำนึกที่จะมีความคิดสร้างสรรค์อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นและบ้านเกิดเมืองนอนของตน

๒. เด็กและเยาวชนควรได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่อยู่รอบ ๆ ตัวเขา ด้วยการยอมรับวิถีชีวิตของพวกเขาและชุมชนที่เขาอยู่ ซึ่งวิธีการนี้เรียกว่า “มนุษย์สัมพันธ์สมนุษย์” อย่างละเอียดอ่อน

๓. เด็กและเยาวชนควรจะต้องรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคมของตนและช่วยกันนำปัญหาต่าง ๆ มาตีแผ่ อภิปราย และร่วมกันคิดแก้ปัญหา

๔. การสร้างจิตสำนึกด้วยการปลูกฝังประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรมที่ล้ำค่าอย่างลึกซึ้งและต่อเนื่องอย่างผู้มีความรู้ อย่างผู้สนใจใฝ่รู้ทั้ง ๒ ฝ่าย

๕. การสร้างความภาคภูมิใจในแผ่นดินถิ่นเกิดของตนด้วยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นวัฒนธรรมท้องถิ่นจำเป็นอย่างมาก

๖. การสร้างคุณค่า แก่นแท้ของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ความรู้ให้ถูกต้องและนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นได้

๗. ต้องสอนให้ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของ “ทรัพย์ในดิน สินในน้ำ” ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่นของตนว่า แตกต่างกับท้องถิ่นอื่นอย่างไร เพราะเหตุใดเราต้องอนุรักษ์และพัฒนาให้ยั่งยืนให้จงได้

๘. การปลูกฝังต้องเปลี่ยนวิธีคิด วิธีสอน แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบทั้งหมด หลักสูตรฝึกวิชาชีพ ครูไทยควรได้รับการปฏิรูปใหม่ทั้งหมด

๙. พัฒนาภาวะผู้นำทั้งผู้บริหาร ครู ที่จะเป็นต้นแบบใหม่ทั้งหมดด้วย สัปปุริสธรรม ๗ ประการ อันได้แก่ เป็นผู้รู้จักเหตุ เป็นผู้รู้จักผล เป็นผู้รู้จักตน เป็นผู้รู้จักประมาณ เป็นผู้รู้จักกาล เป็นผู้รู้จักชุมชน เป็นผู้รู้จักบุคคล

๑๐. เด็กและเยาวชนไทยต้องได้รับการอบรมให้รู้จักคิดอย่างวิเคราะห์ และมีเหตุผล ใช้หลักโยนิโสมนสิการ เป็นหลักคิดที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนอย่างยิ่ง เพราะเด็กและเยาวชนไม่เคยได้รับการสอนให้มีความคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผล

สำหรับแนวทางหรือมาตรการเชิงรุกในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบันมีดังนี้

- ๑) การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- ๒) การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยของเยาวชน
- ๓) การสร้างเครือข่ายด้านการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย
- ๔) การส่งเสริมศักยภาพองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและท้องถิ่นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์
- ๕) การจัดทำฐานข้อมูลและสื่อสาธารณะในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่เป็นระบบ

นอกจากนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบ อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น ควรทบทวนสาระกฎหมายบางมาตรา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนที่เป็นรูปธรรม สนับสนุนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์ของหน่วยงานและภาคีเครือข่าย รวมทั้งกำหนดองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานขึ้นมาเป็นกรณีพิเศษเพื่อเป็นหลักประกันในการเข้าถึงการศึกษาตลอดชีวิตและได้รับการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกอย่างเป็นรูปธรรมของเด็กและเยาวชน รวมทั้งประชาชนโดยทั่วไปทั้งที่อยู่ในระบบและนอกระบบโรงเรียน

จะเห็นได้ว่า แนวทางหรือมาตรการเชิงรุกในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ประกอบด้วย ๑) การจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีการสอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชน โดยผ่านการจัดการศึกษา ๓ รูปแบบ นั่นคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ๒) การบ่มเพาะ กลุ่มเอกลาปลูกฝังและปลูกจิตสำนึกเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชาติไทย สำนึกรักชาติ รักแผ่นดินถิ่นเกิด วิถีชีวิตของความเป็นไทยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ชุมชน และสังคม ผ่านการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเช่นกัน

การอภิปรายผล คุณค่าของความเป็นไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

๑. คุณค่าทางวัฒนธรรม ในส่วนของผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า เรื่องของการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน เป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องใส่ใจเป็นพิเศษ เนื่องจากปัจจุบันนี้กระแสวัฒนธรรมต่างชาติได้แพร่กระจายเข้ามาในหลายช่องทางตามความเจริญของเทคโนโลยีสมัยใหม่ หากทุกฝ่ายยังเพิกเฉยหรือละเลยก็จะทำให้เยาวชนไทยซึมซับวัฒนธรรมต่างชาติเข้าไปโดยไม่รู้ตัวและในที่สุดก็จะทำให้หลง

ไปกับวัฒนธรรมต่างชาติจนมองไม่เห็นความงดงามและความดีงามของวัฒนธรรมไทย ดังนั้น จึงจำเป็นที่สถาบันหลักทั้งหลายเริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัว พ่อแม่ต้องกระตุ้นให้เด็กใส่ใจในวัฒนธรรมไทยที่มีค่าโดยเฉพาะในเรื่อง กิริยามารยาท ความกตัญญูรู้คุณ เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ซึ่งสามารถฝึกฝนได้ตั้งแต่เด็ก สถาบันการศึกษาก็ต้องช่วยสานต่อในการให้ความรู้และฝึกการปฏิบัติตนตามวิถีแห่งความเป็นไทย เป็นวาระแห่งชาติที่ทุกฝ่ายต้องประสานความร่วมมือ โดยเฉพาะองค์กรสื่อซึ่งนับเป็นองค์กรที่มีอิทธิพลต่อข้อมูลข่าวสารของเยาวชนเป็นอันดับต้น ๆ ต้องเร่งให้การสนับสนุนปรับปรุงการนำเสนอข้อมูลการผลิตรายการต่าง ๆ ให้ส่งเสริมเรื่องของความเป็นไทยให้มากขึ้นกว่าเดิม

๒. คุณค่าทางสังคม ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ประชาชนในชาติมีความขัดแย้งทางความคิดค่อนข้างสูง ลักษณะนิสัยแบบไทยที่มีความอ่อนน้อม นุ่มนวล ยิ้มแย้มแจ่มใส โอบอ้อมอารีเริ่มหายไป กลายเป็นความก้าวร้าวรุนแรงต่างมุ่งทำลายล้างกัน ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า หากทุกฝ่ายหันมาร่วมกันฟื้นฟูความเป็นไทย มีมิตรไมตรี สมัคสมานสามัคคี ร่วมมือร่วมใจ ความสงบสุขของสังคมไทยจะกลับคืนมาได้ ขณะเดียวกันผู้ใหญ่ควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนในการแสดงออกถึงความเป็นไทยทั้งในเรื่องความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การแสดงกิริยามารยาทต่อกันอย่างงดงามแบบไทย เพื่อเยาวชนไทยจะได้ประพฤติปฏิบัติตนตามแบบอย่างที่ดีงาม ไม่ทะเลาะวิวาท ไม่ใช้ความรุนแรงก้าวร้าวต่อกัน ดังที่พบเห็นในหมู่เยาวชนบางกลุ่มในปัจจุบัน

แนวทางการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบันโดยสรุป ดังนี้

๑. การปลูกฝังจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย
๒. จัดโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมนิตินักศึกษา อบรมและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย
๓. จัดการประชุมปฏิบัติการร่วมระหว่างครูและนิตินักศึกษา
๔. เพิ่มรายวิชา “ความเป็นไทย” ในหลักสูตรของสถาบันการศึกษาทุกระดับ
๕. จัดโครงการ “ยวทูตความเป็นไทย”
๖. จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนเพิ่มขึ้น
๗. ประสานความร่วมมือกับสื่อมวลชนทุกแขนง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ความเป็นไทยสายใยแห่งความสมานฉันท์

๑) ทุกภาคส่วนของสังคมควรเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส นำเยาวชนไทยทุกคนให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความเป็นไทย และพร้อมใจกันกลับมาสร้างจิตสำนึก ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ความสมัคสมานสามัคคี เอื้ออารี มีไมตรีจิต อันเป็นคุณลักษณะอันบ่งบอกถึงความเป็นไทยที่ยากจะหาได้ในชนชาติอื่น

ให้กลับคืนมาดังเดิม เพื่อรักษาความเป็นไทยที่พึงประสงค์ให้คงอยู่ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน รวมทั้งเพื่อรักษาความสมานฉันท์ในหมู่คนไทยทุกเชื้อชาติ ศาสนา อันจะนำพาศาสนาสู่ประเทศไทยของเรา

๒) ทุกคนตระหนักที่จะร่วมมือร่วมใจกันปลูกฝังแก่เยาวชนไทยท่ามกลางบริบทในสังคมไทยที่ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์ของกระแสวัฒนธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างไม่สามารถปิดกั้นได้ แต่จะทำอย่างไรที่จะให้เยาวชนไทยเลือกรับสิ่งดีมาประยุกต์ใช้กับวัฒนธรรมไทยที่มีอยู่แต่เดิม รวมทั้งในสภาวะวิกฤตการณ์ทางการเมืองการยึดโยงดวงใจของชาวไทยทั้งชาติด้วยการรักษาความเป็นไทยให้คงอยู่จึงน่าจะเป็นสิ่งที่ชาวไทยทุกคนให้ความสำคัญและร่วมกันปลูกฝังจิตสำนึกนี้แก่ลูกหลานไทย ดังคำกล่าวที่ว่า “ธงชาติและเพลงชาติไทย เป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย” เราจึงต้องรักและหวงแหนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รักษาไว้ให้คงอยู่สืบไป

เอกสารอ้างอิง

หทัยรัตน์ ทับพร. (๒๕๕๓). **โครงการ : การศึกษาวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

มโนทัศน์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ : มุมมองเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพ

วิจัยโดย...รศรินทร์ เกรย์ และคณะ

เรียบเรียงโดย...อัญชลี จวงจันทร์

ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุ คือ มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ ๑๐ ตามเกณฑ์ขององค์การสหประชาชาติและจากการฉายภาพประชากรของประเทศไทยระหว่างปี ๒๕๕๓-๒๕๘๓ พบว่าจำนวนและสัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้น โดยนิยามผู้สูงอายุสำหรับประเทศไทยคือ อายุ ๖๐ ปีบริบูรณ์และเป็นนิยามที่ใช้มาเป็นเวลานาน ซึ่งประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ คือมีประชากรสูงอายุมากกว่าร้อยละ ๑๐ โดยใช้อายุตามปฏิทินที่ ๖๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป เป็นนิยามที่เป็นทางการของผู้สูงอายุ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุฉบับปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นร้อยละ ๑๓.๒ ในปี ๒๕๕๓ และคาดว่าในปี ๒๕๖๕ จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๐.๕ ทำให้เกิดข้อกังวลในเรื่องการขาดแคลนแรงงานเพราะประชากรในวัยแรงงานลดลงอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ กลุ่มประเทศต่าง ๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างทางอายุไปตามความต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีพ ทำให้สามารถต่ออายุราชการได้ถึง ๖๕ ปี ทั้งนี้ เกณฑ์การกำหนดนิยามผู้สูงอายุในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันไป ซึ่งในประเทศที่พัฒนาแล้วใช้เกณฑ์อายุที่ ๖๕ ปี และนิยามผู้สูงอายุสามารถเปลี่ยนแปลงได้ สำหรับในประเทศไทยพบว่า คนไทยที่อายุอยู่ระหว่าง ๖๐-๖๔ ปี ส่วนใหญ่ยังมีสุขภาพดี และจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติต่อผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๐ และ พ.ศ. ๒๕๕๔ ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๖๒.๘ และร้อยละ ๖๕.๗ เห็นควรกำหนดอายุของผู้สูงอายุหรือผู้สูงวัยที่อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีเพียงร้อยละ ๑๘.๕ และร้อยละ ๒๑ ตามลำดับ ซึ่งเห็นควรให้กำหนดอายุตั้งแต่ ๖๕ ปีขึ้นไป

รศรินทร์ เกรย์ และคณะ จึงสนใจศึกษานโยบายของผู้สูงอายุในมุมมองเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพ เพื่อศึกษาผลกระทบต่อเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงนิยามของผู้สูงอายุ รวมทั้งตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนิยามความหมายใหม่ของผู้สูงอายุ และวิธีการเปลี่ยนแปลงนิยามผู้สูงอายุให้เป็นที่ยอมรับในสังคม เพื่อเป็นการทบทวนและศึกษาถึงความเหมาะสมของนิยามผู้สูงอายุ และเกณฑ์ในการประเมินขยายการเกษียณอายุราชการต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. ค้นหาความหมายของการเป็นผู้สูงอายุทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคตในมุมมองเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพ เปรียบเทียบกลุ่มคนเมือง ชนบทและต่างประเทศ
๒. ค้นหาผลกระทบต่อเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพต่อการเปลี่ยนแปลงนิยามของผู้สูงอายุ
๓. ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนิยามความหมายใหม่ของผู้สูงอายุ และวิธีการเปลี่ยนแปลงนิยามผู้สูงอายุให้เป็นที่ยอมรับต่อสังคม

วิธีการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งเก็บข้อมูลจากประชากรใน ๔ ภูมิภาค ภาคละ ๑ จังหวัดในเขตเมืองและชนบท ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดสงขลา และจังหวัดนครปฐม และเก็บตัวอย่างจากเขตกรุงเทพมหานครอีก ๑ เขต โดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่

๑. กลุ่มประชาชนทั่วไป อายุระหว่าง ๓๕-๗๗ ปี ในพื้นที่ ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดสงขลา และจังหวัดนครปฐม โดยเก็บตัวอย่างจากกลุ่มที่ทำงาน อายุระหว่าง ๓๕-๕๙ ปี ทำงานในภาครัฐราชการ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจส่วนตัวและภาคการเกษตร นอกจากนี้ยังเก็บตัวอย่างจากกลุ่มผู้สูงอายุ อายุระหว่าง ๖๐-๗๗ ปี กลุ่มละ ๖-๙ คน โดยจัดเป็นสนทนากลุ่ม จำนวน ๑๐ กลุ่มในเขตเมืองและชนบทของจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดสงขลา และจังหวัดนครปฐม และสนทนากลุ่มในเขตกรุงเทพฯ จำนวน ๕ กลุ่ม รวมสนทนากลุ่มทั้งสิ้น ๔๕ กลุ่ม รวมผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทั้งสิ้น ๓๕๑ คน
๒. กลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเปลี่ยนแปลงนิยามผู้สูงอายุ
๓. แพทย์ที่ทำงานด้านผู้สูงอายุในมุมมองทางด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง มโนทัศน์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ : มุมมองเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพ สามารถอธิบายผลการวิจัยได้ ดังนี้

๑. ด้านคำจำกัดความหรือข้อตกลงเกี่ยวกับคำว่า “ผู้สูงอายุ” พบว่า องค์การสหประชาชาติไม่ได้มีการกำหนดเกณฑ์อายุเริ่มต้นที่เป็นมาตรฐาน เพียงเป็นการยอมรับทั่วไปว่าหมายถึงบุคคล หรือกลุ่มประชากรที่มีอายุตามปีปฏิทิน ตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นเกณฑ์อายุเริ่มต้นโดยองค์การอนามัยโลกใช้ในการกำหนดช่วงอายุของผู้สูงอายุ แต่ในทางปฏิบัติมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มประเทศพัฒนาแล้วจะกำหนดหรือตกลงไว้ที่เกณฑ์อายุตั้งแต่ ๖๕ ปีขึ้นไป ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนา รวมถึงประเทศไทยกำหนดหรือตกลงไว้ที่อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป

๒. ด้านความหมายของการเป็นผู้สูงอายุ พบว่า ความหมายของการเป็นผู้สูงอายุสามารถอธิบายโดยทฤษฎีประกอบทางสังคมภายใต้มโนทัศน์เกี่ยวกับการสร้าง “ภาพแทนความจริง” ว่าภาพลักษณ์ผู้สูงอายุที่ถูกรับรู้และเข้าใจนั้น เกิดจากการสร้างภาพขึ้นในแต่ละสังคม แต่ละวัฒนธรรมและแต่ละช่วงเวลา โดยประเทศไทยได้กำหนดนิยามผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่ง “ผู้สูงอายุ” หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกิน ๖๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย

๓. ด้านการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า นิยามผู้สูงอายุในปัจจุบันผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพิจารณาจาก ๑) เกณฑ์อายุตามปีปฏิทิน ส่วนใหญ่คิดว่าบุคคลที่มีอายุ ๖๐ ปี เป็นไปตามเกณฑ์ของทางราชการในการกำหนดเกณฑ์ผู้เกษียณอายุราชการ ๒) ดูจากลักษณะภายนอก เช่น หน้าตา ผิวหนัง สีผม ๓) การมีสุขภาพและความจำไม่ดี เป็นวัยที่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น ๔) ความสามารถในการทำงานลดลง หรือไม่สามารถทำงานได้แล้ว ๕) พฤติกรรมและอารมณ์ เช่น ย้ำคดีย้ำทำ จุกจิก ๖) การเปลี่ยนแปลงตามสถานภาพ เป็นปู่ ย่า ตา ยาย ทวด

๔. ด้านการกำหนดนิยามผู้สูงอายุ พบว่า ในการสนทนากลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนามีความคิดเห็นว่า ๑) กำหนดด้วยอายุเท่านั้น เนื่องจากชัดเจนที่สุดและสามารถบริหารจัดการกำลังคนได้ ๒) กำหนดด้วยอายุและคุณลักษณะของผู้สูงอายุที่เป็นเชิงบวก เนื่องจากการกำหนดด้วยอายุมีความสำคัญและการกำหนดลักษณะเชิงบวกทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า และภูมิใจในตนเอง โดยคุณลักษณะเชิงบวกนี้ได้แก่ การมีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดี มีพลังในการทำงานยาวนานขึ้น เพราะการขยายอายุการทำงานจะยังทำให้มีรายได้ ๓) การกำหนดอายุที่แน่นอน มีผลทางจิตวิทยา ทำให้รู้สึกว่าตนเองถึงวัยสูงอายุ แต่การไม่มีนิยามผู้สูงอายุที่แน่นอนเนื่องจากการรับรู้ว่าตนเองเป็นผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล การกำหนดนิยามโดยใช้อายุทำให้รู้สึกว่า ตนเองแก่ สำหรับการกำหนดนิยามผู้สูงอายุในเชิงคุณค่านั้น ผู้ร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าน่าจะทำได้ยากเนื่องจากการให้ความหมาย “คุณค่า” ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล และผู้สนทนากลุ่มเกือบทุกคนเห็นว่า การให้นิยามผู้สูงอายุควรเป็นนิยามเดียวกันทั่วประเทศ ไม่ว่าจะป็นนิยามแบบใด เพื่อความเสมอภาคถึงแม้ความเป็นผู้สูงอายุมีความแตกต่างกันระหว่างเขตเมืองและชนบท หญิงและชาย

๕. ด้านการกำหนดอายุ พบว่า มีความเห็นว่าน่าจะเลื่อนอายุให้สูงขึ้นจาก ๖๐ ปี เนื่องจากในปัจจุบันคนไทยโดยเฉลี่ยมีอายุยืนยาวขึ้น สุขภาพดีขึ้น ซึ่งอาจจะเลื่อนเป็น ๖๕ หรือ ๗๐ ปี แต่ต้องไม่กระทบสิทธิประโยชน์ที่ได้รับในปัจจุบัน เช่น การได้รับเบี้ยยังชีพ ต้องได้รับเมื่ออายุ ๖๐ ปีขึ้นไปเช่นเดิม

๖. ด้านผลกระทบจากการเลื่อนนิยามผู้สูงอายุ พบว่า ในกรณีที่สามารรถเลื่อนนิยามผู้สูงอายุจะส่งผลในทางบวกต่อผู้สูงอายุ โดยจะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตดีขึ้น เมื่อสุขภาพจิตดีสุขภาพกายย่อมดีตามไปด้วย มีพลังในการทำงานยาวนานขึ้น และถ้าการขยายอายุผู้สูงอายุนำไปสู่การขยายอายุการทำงานด้วย จะทำให้มีรายได้ไม่ต้องพึ่งพาลูกหลานมากจนเกินไป ส่งผลต่อความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความภาคภูมิใจในตนเอง แต่สำหรับผลกระทบเชิงลบ พบว่า กลุ่มผู้สนทนาส่วนน้อยเห็นว่า ถ้าเชื่อมโยงอายุผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น และอายุเกษียณเป็นอายุเดียวกัน อาจทำให้คนรุ่นใหม่มีโอกาสได้เข้าทำงานน้อยลง และมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเลี้ยงหลาน มีผู้สูงอายุเลี้ยงหลานน้อยลง เนื่องจากผู้สูงอายุออกมาทำงานมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

๑. นิยามผู้สูงอายุควรใช้เป็นตัวเลขที่ ๖๕ ปี เนื่องจากเป็นความเห็นส่วนใหญ่ของผู้สนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก และมีหลักฐานเชิงประจักษ์เชิงตัวเลขทางด้านวิชาการประชากรศาสตร์ ได้แก่ การมี

อายุยืนยาวที่เหลืออยู่ของผู้มีอายุ ๖๕ ปี ในปัจจุบันเท่ากับผู้ที่มียุอายุ ๖๐ ปี และการกำหนดด้วยอายุอย่างเดียว จะทำให้สามารถบริหารจัดการกำลังคนได้

๒. ด้านการปรับเปลี่ยนนิยามผู้สูงอายุต้องไม่กระทบต่อสวัสดิการที่ได้รับ เช่น อายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ นอกจากนั้น การเลื่อนอายุผู้สูงอายุให้สูงขึ้นจะส่งผลดีต่อสุขภาพจิต เพราะรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองยังไม่แก่ ทำให้มีพลังในการทำงานต่อไปและเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง

๓. ควรมีการศึกษาถึงแผนรองรับในระยะยาวถึงผลกระทบจากสวัสดิการเบี้ยยังชีพ นอกจากนี้ การเปลี่ยนนิยามผู้สูงอายุให้เป็นที่ยอมรับต้องมีการสื่อสารชี้แจงล่วงหน้าถึงเหตุผลที่ต้องเปลี่ยน เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างอายุของประชากรที่จะมีประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

๔. การเตรียมความพร้อมของประชากรให้เข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมีคุณค่าและเหมาะสม ควรกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับต้น เพื่อให้เข้าใจกระบวนการสูงวัยและการเตรียมพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากร โดยเริ่มต้นจากการปลูกฝังเยาวชนโดยการสอดแทรกเข้าไปในการเรียนการสอน ปลูกฝังให้เด็กเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุหรือผ่านการส่งเสริมการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ โดยมีเด็กเป็นแกนนำในการคิดสร้างสรรค์กิจกรรมเอง จะส่งผลให้เด็กได้เรียนรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ รวมทั้งได้แง่คิดในการเตรียมความพร้อมให้กับตนเอง หากในอนาคตต้องเปลี่ยนสภาพมาเป็นผู้สูงอายุจะต้องทำตัวอย่างไรให้ตนเองมีคุณค่า และเป็นที่น่าเคารพนับถือ

๕. การให้ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุของประชากร ควรผ่านช่องทางการจัดประชุม สัมมนา ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องผู้สูงอายุ หรือประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่คนทั่วไปเข้าถึงได้ เช่น การจัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ บทความ หนังสือพิมพ์ หรือนิตยสาร เป็นต้น

๖. การเชื่อมโยงอายุผู้สูงอายุกับอายุการทำงาน หรือการขยายอายุเกษียณในภาคราชการและภาคเอกชน ควรได้รับการศึกษาอย่างรอบด้าน โดยในภาคราชการขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นถ้ามีการเลื่อนเกษียณอายุราชการให้สูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ นอกจากนั้น ภาคเอกชน และภาครัฐควรมีมาตรการจูงใจในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุด้วย

เอกสารอ้างอิง

รศรินทร์ เกรย์ และคณะ. (๒๕๕๖). **มโนทัศน์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ : มุมมองเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพ.** รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย มหาวิทยาลัยมหิดล.

บทความวิจัย

ภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรกร

เรียบเรียงโดย...ปิยะวรรณ ปานโต

ความยากจนเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ เป็นต้นมา ได้ระบุแนวทางนโยบายในการแก้ปัญหาความยากจนและการกระจายความเจริญให้ทั่วถึงทุกภูมิภาค แต่ปัญหาความยากจนและการกระจายความเจริญให้ทั่วถึงทุกภูมิภาคก็ยังคงพบปัญหาอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาความยากจนเป็นประเด็นที่ซับซ้อน ซึ่งมาตรการสวัสดิการ เช่น การช่วยเหลือเป็นตัวแทนหรือข้าวปลา เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น จำเป็นต้องค้นหามาตรการอื่น ๆ ในการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ทั้งด้านการศึกษา สุขอนามัย ส่งเสริมอาชีพ สนับสนุนเงินทุน การตลาด การให้สิทธิตามกฎหมาย และการสร้างโอกาสทางสังคมและด้านอื่น ๆ เป็นต้น แต่ก็ยังพบว่า อัตราความยากจนของไทยปรากฏอยู่ ถึงแม้จะมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจแล้วก็ตาม ประกอบกับเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในปี ๒๕๔๐ อัตราความยากจนยิ่งเพิ่มขึ้นอย่างมาก ประชาชนว่างงาน ส่งผลทำให้คนรวยหรือผู้มีฐานะปานกลางกลับกลายเป็นคนจน ส่วนครัวเรือนที่ยากจนยิ่งตกในสภาพลำบากยิ่งขึ้น เนื่องจากสมาชิกของครัวเรือนตกงาน และมีรายได้ที่ฝืดเคือง ทำให้กลุ่มครัวเรือนยากจนเป็นกลุ่มที่ประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิตมากที่สุด ดังนั้น เมื่อเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ย่อมส่งผลกระทบต่อโดยรวมอย่างมาก เช่น การชะลอตัวทางเศรษฐกิจและความไม่มั่นใจในการลงทุนของนักลงทุนอีกด้วย

ในขณะที่เดียวกัน ทศนะของนักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่ก็มีความเชื่อว่าบุคคลและครัวเรือนภาคเกษตรกรรมมีการตัดสินใจ สมเหตุสมผล (Rational) ภายใต้กรอบความคิดที่ทุกครัวเรือนต่างมีความปรารถนาที่จะเพิ่มรายได้และต้องการหลุดพ้นจากความยากจนด้วยกันทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ของแต่ละครัวเรือนก็แตกต่างกัน และมีข้อจำกัดที่ไม่เหมือนกัน เช่น สภาพอ่อนแอ รวมถึงปัจจัยเสี่ยงในระดับพื้นที่ที่มีผลต่อฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชน เช่น พื้นที่เสี่ยงต่อน้ำท่วม สภาพความแห้งแล้งทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น ดังนั้น โอกาสที่จะหลุดพ้นจากความยากจนจึงย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ จากสภาพวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นที่ผ่านมา ย่อม

ส่งผลกระทบต่อปัจจัยการผลิตเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ มีราคาเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของเกษตรกรสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อรายได้และค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเกษตรกรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรจนก่อให้เกิดการขยายตัวของกิจกรรมด้านอื่น ๆ อย่างรวดเร็ว แต่ทำให้มีการกระจายผลประโยชน์ให้กับประชากรอาจไม่ทั่วถึงทุกกลุ่ม โดยเฉพาะในกลุ่มของครัวเรือนในภาคเกษตรที่มีฐานะความเป็นอยู่ที่ด้อยกว่ากลุ่มอื่นในสังคมมาโดยตลอด

ดังนั้น การศึกษาภาวะความยากจนของครัวเรือนของเกษตรกร ทำให้ทราบถึงกลุ่มผู้ยากไร้ในสังคมของเกษตรกร อันเป็นสาเหตุทำให้ทราบรายได้ของประชากรในภาคเกษตรกับรายได้ของประชากร นอกภาคเกษตรมีความแตกต่างกันน้อยเพียงใด อันสามารถนำข้อมูลมาใช้ประกอบการพิจารณากำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาภาคเกษตรและการพัฒนาตัวเกษตรกร เพื่อเป็นการบรรเทาหรือลดความรุนแรงของปัญหาความยากจนได้ อันนำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น ภายใต้ข้อจำกัดในแต่ละพื้นที่ให้สอดคล้องตามสภาพข้อเท็จจริงหรือนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง

ทั้งนี้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรกร ซึ่งมีปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนของครัวเรือน ซึ่งได้มีผู้ทำการศึกษาวินิจฉัยสรุปได้ ดังนี้

เฉลิมศาสตร์ วิเชียรเพริศ (๒๕๕๐) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะความยากจนและการกระจายรายได้ของครัวเรือนไทย ปีเพาะปลูก ๒๕๔๗-๒๕๔๘ โดยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อโอกาสที่ครัวเรือนเกษตรกรจะประสบปัญหาความยากจน ปีเพาะปลูก ๒๕๔๗-๒๕๔๘ ศึกษาข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยใช้ Headcount ratio และ FGT-index หาสัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนและความรุนแรงของภาวะความยากจน พบว่า ๑) กลุ่มครัวเรือนเกษตรกรที่ประสบปัญหาภาวะความยากจนมากที่สุด ได้แก่ ครัวเรือนเกษตรกรที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชายมีระดับการศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ และมีช่วงอายุอยู่ระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี ๒) มีการถือครองที่ดินมากกว่า ๑ ไร่ ๓) มีขนาดฟาร์มโดยเฉลี่ยประมาณ ๑๐-๑๙ ไร่ ๔) อาศัยอยู่นอกเขตชลประทาน ๕) อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ๖) ไม่เคยเข้ารับการอบรมวิชาการทางการเกษตร ส่วนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อโอกาสที่ครัวเรือนเกษตรกรจะประสบปัญหาความยากจน ได้แก่ โอกาสในการเข้าอบรมวิชาการทางการเกษตร ทำเลที่ตั้ง ขนาดฟาร์ม กิจกรรมการผลิตทางการเกษตร ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน เขตพื้นที่ชลประทาน ลักษณะการถือครองที่ดิน อายุของหัวหน้าครัวเรือน เพศของหัวหน้าครัวเรือน เงินสดจากการเกษตรในฟาร์มเงินสดจากการเกษตรอื่น ๆ ในฟาร์ม และรายได้จากนอกภาคเกษตรในฟาร์ม

ธานีรัช แก้วมี (๒๕๔๙) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะความยากจนและปัจจัยที่มีผลต่อภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก ๒๕๔๔-๒๕๔๕ โดยศึกษาภาวะความยากจนและปัจจัยที่มีผลต่อภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก ๒๕๔๔-๒๕๔๕ โดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเช่นกัน โดยใช้ Headcount ratio และ FGT-index หาสัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนและความรุนแรงของภาวะความยากจน พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรที่เช่าที่ดินทำกินและมีขนาดฟาร์มน้อยกว่า ๑๐ ไร่ ครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกพืชไร่และเช่าที่ดินทำกิน และครัวเรือนที่มีหนี้สินและปลูกพืชไร่มีครัวเรือนที่ยากจนและความรุนแรงของภาวะความยากจนมากที่สุด ส่วนการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อภาวะความยากจน พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวกับระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน รายได้ทั้งจากภาคการเกษตรและนอกภาคเกษตร ประเภทของกิจกรรมการผลิต และที่ตั้งของครัวเรือนมี

ความสัมพันธ์ในทิศทางบวก คือหากปัจจัยเหล่านี้มีค่าเพิ่มขึ้นก็จะทำให้สัดส่วนรายได้ต่อเส้นยากจน เพิ่มขึ้น (ภาวะความยากจนลดลง) ส่วนจำนวนหนี้สินและจำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทางลบ คือเมื่อปัจจัยทั้งสองนี้มีค่าเพิ่มขึ้นก็จะทำให้สัดส่วนรายได้ต่อเส้นยากจนลดลง (ภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรเพิ่มขึ้น) แต่ทั้งนี้พบว่าขนาดฟาร์มมีความสัมพันธ์ในทางลบคือเมื่อขนาดฟาร์มเพิ่มขึ้นสัดส่วนรายได้ต่อเส้นยากจนกลับลดลง โดยเมื่อพิจารณาปัจจัยทั้งหมดทำให้ทราบว่ารายได้นอกภาคเกษตรมีผลมากที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงภาวะความยากจนของครัวเรือน

สุพัตรา แดงเอี่ยม (๒๕๔๔) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบการกระจายรายได้และภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรไทยในระหว่างปีเพาะปลูก ๒๕๓๘-๒๕๓๙ และปี ๒๕๔๑-๒๕๔๒ โดยทำการเปรียบเทียบกันระหว่างสองช่วงเวลา คือระหว่างปีเพาะปลูก ๒๕๓๘-๒๕๓๙ และปี ๒๕๔๑-๒๕๔๒ ซึ่งใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และใช้วิธีหาสัดส่วนคนจน (Head-count Ratio) และ Foster-Greer-Thorbecke (FGT-index) ในการศึกษาภาวะความยากจนซึ่งใช้เส้นความยากจนเป็นเกณฑ์วัด ซึ่งเส้นความยากจนปีเพาะปลูก ๒๕๓๘-๒๕๓๙ และปี ๒๕๔๑-๒๕๔๒ เท่ากับ ๙,๗๘๑ บาทต่อคนต่อปี และ ๑๐,๐๘๐ บาทต่อคนต่อปี ตามลำดับ จากการศึกษา พบว่า ครัวเรือนเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนครัวเรือนที่ยากจนและดัชนี FGT-index สูงที่สุด และเพิ่มสูงขึ้นอีกในปี ๒๕๔๑-๒๕๔๒ ส่วนภาคอื่น ๆ ค่าดัชนีมีค่าลดลง ซึ่งยังพบว่าครัวเรือนเกษตรที่มีฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลาง มีแนวโน้มของภาวะความยากจนเพิ่มสูงขึ้น ส่วนครัวเรือนที่มีขนาดฟาร์มตั้งแต่ ๓๐ ไร่ขึ้นไป มีแนวโน้มของภาวะความยากจนลดลง ในด้านกิจกรรมการผลิตในฟาร์ม พบว่าครัวเรือนเกษตรที่ทำการปลูกข้าวเป็นหลักจะประสบภาวะความยากจนมากที่สุดและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เช่นเดียวกับการปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น และการทำปศุสัตว์เป็นหลักที่มีแนวโน้มภาวะความยากจนเพิ่มสูงขึ้น ส่วนกิจกรรมอื่นๆ มีแนวโน้มภาวะความยากจนลดลง

สมพร อิศวิลานนท์ (๒๕๔๓) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์การกระจายรายได้ และภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนเกษตรปีการเพาะปลูก ๒๕๔๑-๒๕๔๒ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ดัชนีวัดการกระจายรายได้ และใช้ Head-count Ratio และ Foster-Greer-Thorbecke ในการวิเคราะห์ภาวะความยากจน พบว่า ในกลุ่มของครัวเรือนเกษตรร้อยละ ๒๙.๑๕ เป็นครัวเรือนที่อยู่ในภาวะยากจนมีระดับรายได้ต่ำกว่าระดับเส้นความยากจน โดยครัวเรือนเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีกลุ่มครัวเรือนเกษตรยากจนสูงที่สุดถึงร้อยละ ๔๐.๘๗ รองลงมา ได้แก่ ครัวเรือนเกษตรในภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าครัวเรือนที่มีฟาร์มขนาดเล็กที่สุด จะตกอยู่ในภาวะความยากจนสูงที่สุด และขนาดฟาร์มที่ใหญ่ขึ้นภาวะความยากจนของครัวเรือนจะลดน้อยลง

สุรเดช ตระกูลคูศรี (๒๕๔๑) ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์การกระจายรายได้และภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตร โดยทำการวิเคราะห์ภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนเกษตรปีการเพาะปลูก ๒๕๓๘-๒๕๓๙ โดยใช้ Head-count Ratio และ Foster-Greer-Thorbecke เป็นตัวชี้วัด ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มครัวเรือนเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตกอยู่ในภาวะยากจนมากที่สุด นอกจากนี้ภาวะความยากจนจะลดลงเมื่อฟาร์มมีขนาดใหญ่ขึ้น กลุ่มครัวเรือนเกษตรที่เป็นผู้เช่าตกอยู่ในภาวะความยากจนมากกว่ากลุ่มครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเอง กลุ่มครัวเรือนที่ทำนาเป็นกลุ่มที่ตกอยู่ในภาวะความยากจนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และเมื่อเปรียบเทียบครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรอย่าง

เดียวกับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทั้งทางการเกษตรและนอการเกษตร พบว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรอย่างเดียวยังอยู่ในภาวะความยากจนมากกว่า

สำหรับการศึกษาถึงภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรและปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนของครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่จะวัดจาก ๑) ระดับรายได้ (Level of Income) ๒) อัตราการเพิ่มของรายได้ (Rate of Growth of Income) และ ๓) รายได้ต่อหัว (Per Capita Income) ซึ่งการเพิ่มรายได้ของครัวเรือนจึงเป็นการชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการพัฒนาได้ดี ซึ่งในการพัฒนาหรือการหาทางช่วยเหลือกลุ่มครัวเรือนที่มีฐานะค่อนข้างยากจน เพื่อยกระดับในการครองชีพให้ดีขึ้น จากสภาพปัญหาที่พบจากครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตร โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และถือครองที่ดิน (ฟาร์ม) ทำกินน้อย และอยู่ห่างไกลจากเขตชลประทาน จะเป็นกลุ่มครัวเรือนที่มีภาวะความยากจนสูง ดังนั้น จึงควรมีแนวทางในการปรับปรุงภาวะความเป็นอยู่ของครัวเรือนในการพิจารณา และสนับสนุนส่งเสริมในสิ่งเหล่านี้ คือ

๑. สนับสนุนการใช้ที่ดินให้เต็มที่และเกิดประสิทธิผลมากที่สุดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
๒. สนับสนุนการจัดหาที่ดินทำกินให้กับเกษตรกรที่ยากจน ให้มีสิทธิครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินนั้น
๓. เสริมสร้างระบบบริหารการจัดการแหล่งน้ำ เพื่อให้เกิดการจัดการร่วมกันระหว่างชุมชนกับรัฐในการดูแลรักษา
๔. ในกลุ่มครัวเรือนเกษตรที่ยากจน ควรเสริมกิจกรรมการผลิตแบบพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพาตลาดเพื่อการบริโภคของครัวเรือน ซึ่งเป็นการลดค่าใช้จ่ายให้กับครัวเรือนให้ได้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตร. (๒๕๕๔). สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- เฉลิมศาสตร์ วิเชียรเพริศ. (๒๕๕๐). ภาวะความยากจนและการกระจายรายได้ของครัวเรือนเกษตรไทย ปีเพาะปลูก ๒๕๔๗-๒๕๔๘. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สานิรัช แก้วมี. (๒๕๔๙). การวิเคราะห์ภาวะความยากจนและปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก ๒๕๔๔-๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมพร อิศวิลานนท์. (๒๕๔๓). การวิเคราะห์การกระจายรายได้และภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตร ปี ๒๕๔๑-๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย.
- สุพัตรา แต่งเอี่ยม. (๒๕๔๔). การเปรียบเทียบการกระจายรายได้และภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรไทยในระหว่างปีเพาะปลูก ๒๕๓๘-๒๕๓๙ และปี ๒๕๔๑-๒๕๔๒. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรเดช ตระกูลคูศรี. (๒๕๔๑). การวิเคราะห์การกระจายรายได้และภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตร ปี ๒๕๓๘-๒๕๓๙. กรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย.

บทความที่น่าสนใจ

อนาคตไทยกับสังคมผู้สูงอายุ

เรียบเรียงโดย...ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสังคมผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่กำลังมีปัญหาและได้รับความสนใจอย่างมาก ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และนักวิชาการ เพราะมีผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งในแง่เศรษฐกิจและสังคมในระดับมหภาค ได้แก่ ผลต่อผลผลิตรวมของประเทศ (GDP) รายได้ต่อหัวของประชากร การออม และการลงทุนงบประมาณของรัฐ และในระดับจุลภาค ได้แก่ ผลต่อตลาดผลิตภัณฑ์และบริการต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเงินและสุขภาพที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

ทั้งนี้ การให้คำจำกัดความเกี่ยวกับผู้สูงอายุนั้น ด้านสังคมวิทยากำหนดว่า ผู้สูงอายุเป็นผู้มีอายุมากจนถึงขั้นให้สังคมอนุเคราะห์มากกว่าที่จะอนุเคราะห์สังคม ด้านกฎหมายกำหนดว่า ผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปี บริบูรณ์เข้าสู่ชราภาพ ต้องปลดเกษียณตามพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน ด้านสรีรวิทยา กำหนดที่กระบวนการเข้าสู่วัยชรา เริ่มตั้งแต่อายุประมาณ ๕๐ ปี และคนจะเข้าถึงวัยชราแท้จริงตามหลักสรีรวิทยา ซึ่งจะช้าเร็วผิดกันตามสภาวะแวดล้อมและพฤติกรรมของแต่ละคน ส่วนทางด้านจิตวิทยากำหนดว่า สามารถสังเกตพฤติกรรมได้ว่าเป็นพฤติกรรมของผู้สูงอายุ เช่น มือสั่นน้อย ๆ จำได้ยาก หลงลืมง่าย ช่วงความสนใจน้อยลง จิตใจสงบน้อยลง เป็นห่วงกังวลมากขึ้น จดจำในการกระทำเล็ก ๆ น้อย ๆ เสถียรภาพทางอารมณ์น้อยลง หงุดหงิดบ่อยขึ้น นอนหลับได้น้อยลง จะเห็นได้ว่า ความหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุมีความแตกต่างกันมาก ซึ่งพอสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุคือบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป มีสภาพร่างกายและจิตใจเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมถอย มีโอกาสเกิดโรคร้ายไข้เจ็บได้ง่าย สมควรที่จะได้รับการดูแลช่วยเหลือและยังถือว่าเป็นวัยที่เกษียณจากการทำงาน สำหรับประเทศไทยนั้นการกำหนดว่าเป็นผู้สูงอายุหรือไม่ ได้ยึดตามเกณฑ์ที่องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ตกลงนับอายุตามปฏิทินเป็นมาตรฐานสากล แบ่งเกณฑ์อายุตามสภาพของการมีอายุเพิ่มขึ้นดังนี้

ผู้สูงอายุ (Elderly) เป็นผู้มีอายุระหว่าง ๖๐-๗๔ ปี คนชรา (Old) เป็นผู้มีอายุระหว่าง ๗๕-๙๐ ปี และคนชราภาพมาก (Very Old) เป็นผู้มีอายุ ๙๐ ปีขึ้นไป

โดยสังคมผู้สูงอายุที่องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้ให้นิยามว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปในสัดส่วนเกินร้อยละ ๑๐ หรือมีประชากรอายุ ๖๕ ปีขึ้นไปเกินร้อยละ ๗ ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรที่มีอายุ ๖๐ ปี เพิ่มเป็นร้อยละ ๒๐ และมีประชากรอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป เพิ่มเป็นร้อยละ ๑๔ ของจำนวนประชากรทั้งหมด สำหรับประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๘ คือมีประชากรที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๑๐.๕ นับว่าเร็วกว่าอีกหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย แนวโน้มในอนาคตที่เห็นได้ชัดเจนคือ ประชากรไทยจะมีอายุสูงขึ้นไปอีก มีการคาดการณ์ว่าในอีกเพียงไม่เกิน ๒๐ ปีข้างหน้า ประชากร ๑ ใน ๕ จะเป็นผู้สูงอายุ และสัดส่วนจะสูงขึ้นไปอีกนับจากนี้ จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมจะพบว่า มีคนแก่จำนวนเพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อน ขณะเดียวกันจำนวนเด็กก็เริ่มลดน้อยลง ในรอบ ๒๐-๓๐ ปีที่ผ่านมา ภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรไทยลดต่ำลงมากและรวดเร็ว ตามหลักฐานการจดทะเบียนเกิดในแต่ละปีจากทะเบียนราษฎรของกระทรวงมหาดไทย พบว่า ในช่วง ๒๐ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖-๒๕๒๖ มีเด็กเกินกว่าปีละ ๑ ล้านคน อัตราการเกิดอยู่ในอัตราเฉลี่ย ๓๕ คนต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน แต่หลังจาก พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นต้นมา อัตราและจำนวนเด็กเกิดในประเทศก็ลดลงเรื่อย ๆ จากผลสำรวจล่าสุดใน พ.ศ. ๒๕๕๔ อัตราเกิดได้ลดลงเหลือเพียง ๑๓ คนต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน โดยมีจำนวนเด็กลดลงเหลือประมาณ ๗๘๐,๐๐๐ คน ต่อปีเท่านั้น

ในขณะที่ภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรไทยลดลง แต่อายุคาดเฉลี่ยของคนไทยกลับยืนยาวขึ้น เนื่องจากการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการแพทย์สาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้อัตราการตายของประชากรลดต่ำลงอย่างมาก กล่าวคือ ในผู้หญิงมีอายุขัยเฉลี่ย ๗๔.๕ ปี และในผู้ชายมีอายุขัยเฉลี่ย ๖๙.๙ ปี จากข้อมูลสถิติ พ.ศ. ๒๕๕๐ โครงสร้างทางประชากรของสังคมไทยกำลังมุ่งสู่สังคมผู้สูงอายุทั่วประเทศประมาณ ๘.๕ ล้านคน หากเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมดในประเทศไทยที่มีประมาณ ๖๕.๙ ล้านคน พบว่า ขณะนี้ประเทศไทยมีผู้สูงอายุมากถึงร้อยละ ๑๓ โดยมีการคาดการณ์ว่าสัดส่วนจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๐ ในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ทั้งนี้ ผลกระทบของสังคมผู้สูงอายุต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย มีดังนี้

๑. สถานการณ์ด้านประชากรของประเทศ จะเห็นได้ว่าโครงสร้างอายุประชากรของประเทศไทยได้เปลี่ยนจากเดิมที่เป็นรูปทรงคล้ายพีระมิด ฐานกว้างมาเป็นรูปคล้ายหอกเหลี่ยม เพราะปัจจุบันมีสัดส่วนประชากรวัยกลางคนค่อนข้างสูง สาเหตุเนื่องจากอัตราการเกิดลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้อัตราเจริญพันธุ์ต่ำกว่าระดับ ขณะที่อัตราการเสียชีวิตลดลง เพราะการพัฒนาทางสาธารณสุขที่ดีขึ้น ทำให้แนวโน้มประชากรมีอายุยืนขึ้น การที่ประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้น ขณะที่อัตราการเกิดทดแทนลดลง ทำให้สัดส่วนของผู้ที่อยู่ในวัยพึ่งพิง วัยทำงานเพิ่มสูงขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) คาดว่าประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นจาก ๖๖.๔๘ ล้านคนใน พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็น ๗๐.๖๕ ล้านคน ใน พ.ศ. ๒๕๖๘ และจะค่อย ๆ ลดลง (Depopulation) เป็น ๗๐.๖๓ ล้านคน ใน พ.ศ. ๒๕๗๓ และจำนวนประชากรวัยเด็ก (อายุ ๐-๑๔ ปี) จะลดลงอย่างสม่ำเสมอจาก ๑๕.๙๕ ล้านคน ใน พ.ศ. ๒๕๓๓ เหลือเพียง ๙.๕๔ ล้านคน ใน พ.ศ. ๒๕๗๓ เมื่อคิดเป็นสัดส่วนจะลดลงจากร้อยละ ๒๙.๒๓ เหลือเพียงร้อยละ ๑๓.๕๐ ส่วนประชากรวัยทำงาน (อายุ ๑๕-๕๙ ปี) จะเพิ่มจาก ๓๔.๕๙ ล้านคน ใน พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็น ๔๖.๓๔ ล้านคน ใน พ.ศ. ๒๕๖๐ จากนั้นจะลดลง เป็นลำดับเหลือ ๔๓.๓๕ ล้านคน ใน พ.ศ. ๒๕๗๓ เมื่อคิดเป็นสัดส่วนจะเพิ่มจากร้อยละ ๖๓.๔๐ เป็นร้อยละ ๖๓.๖๗ แล้วจะลดลงเป็นร้อยละ ๖๑.๓๘ ส่วนประชากรวัยสูงอายุ (อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป) จะเพิ่มขึ้นกว่า ๓ เท่าจาก ๔.๐๒

ล้านคน ใน พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็น ๑๗.๗๔ ล้านคน ใน พ.ศ. ๒๕๗๓ เมื่อคิดเป็นสัดส่วนจะเพิ่มจากร้อยละ ๗.๓๖ เป็นร้อยละ ๒๕.๑๒ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าว ทำให้อัตราส่วนภาวะพึ่งพิงหรือภาระโดยรวมที่ประชากรวัยทำงานจะต้องเลี้ยงดูประชากรวัยเด็ก และวัยสูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยที่ยังมีได้คำนึงถึงเรื่องค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูซึ่งสูงขึ้นตามอายุ โดยอัตราส่วนภาวะพึ่งพิงของประชากรวัยเด็กลดลงจากร้อยละ ๔๖.๑๑ ใน พ.ศ. ๒๕๓๓ เหลือร้อยละ ๒๑.๙๙ ใน พ.ศ. ๒๕๗๓ ขณะที่อัตราส่วนภาวะพึ่งพิงของประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๑.๖๑ เป็นร้อยละ ๔๐.๙๓ ในช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้อัตราส่วนภาวะพึ่งพิงรวมลดลงจากร้อยละ ๕๗.๗๒ ใน พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นร้อยละ ๔๗.๗๘ ใน พ.ศ. ๒๕๕๔ จากนั้นจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นร้อยละ ๖๒.๙๒ ใน พ.ศ. ๒๕๗๓ เท่ากับว่า ใน พ.ศ. ๒๕๗๓ จะมีผู้สูงอายุ (ที่ไม่ได้ทำงาน) ต่อประชากรวัยทำงานในสัดส่วน ๑ : ๔ คน

๒. ผลต่อเศรษฐกิจในเชิงมหภาค ประชากรในประเทศที่มีอัตราการเกิดต่ำ มีผลต่อการเติบโตของรายได้ประชาชาติ (GDP) โดยจะทำให้ GDP ต่อหัวของคนในประเทศเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อแนวโน้มการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เพราะภาวการณ์ขาดแคลนแรงงานทำให้ค่าแรงมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น และก่อให้เกิดแรงกดดันด้านเงินเฟ้อที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสังคมผู้สูงอายุกับระดับการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคภาคครัวเรือนที่ขึ้นอยู่กับรายได้ของบุคคลเป็นหลัก สังคมที่ผู้สูงอายุมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ และมีฐานะยากจน การบริโภคของประเทศก็จะมีแนวโน้มที่ชะลอตัวลง ด้านการเงินการมีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (โครงการ ๓๐ บาทรักษาทุกโรค) ช่วยให้เข้าถึงบริการที่จำเป็นของผู้ป่วยดีขึ้น โดยเฉพาะบริการทางการแพทย์ที่มีต้นทุนสูง ส่งผลให้รายจ่ายสุขภาพรวมของประเทศเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มมีโครงการ ๓๐ บาทรักษาทุกโรคดังกล่าว รัฐกลายเป็นผู้รับภาระถึงประมาณ ๓ ใน ๔ ของรายจ่ายด้านสาธารณสุขทั้งหมด และจะมีแนวโน้มเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นในระยะยาว เพราะเมื่อเทียบกับประชากรกลุ่มอายุอื่นผู้สูงอายุย่อมมีโอกาสเจ็บป่วยมากกว่า ยิ่งผู้สูงอายุมีอายุเพิ่มมากขึ้นก็จะยิ่งเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย และสามารถพึ่งตนเองได้น้อยลง พบว่า กลุ่มโรคที่ผู้สูงอายุป่วยมาก ๓ อันดับแรก คือ กลุ่มโรคระบบกล้ามเนื้อ เส้นเอ็น กระดูกและข้อ กลุ่มโรคระบบทางเดินหายใจ และกลุ่มโรคหัวใจและหลอดเลือด ซึ่งเป็นโรคของผู้สูงอายุที่มักเป็นโรคเรื้อรัง ต้องการการดูแลระยะยาว โดยโรคเหล่านี้ต้องมีการรักษาอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นการเพิ่มภาระในการดูแลรักษาของรัฐ ทั้งการเตรียมความพร้อมของระบบบริการสาธารณสุข ทั้งสถานบริการ บุคลากร และงบประมาณ เพื่อให้การบริการและการดูแลผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ จากผลสำรวจพบว่า ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่รัฐเป็นผู้รับผิดชอบได้มีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก ๒๕,๓๑๕ ล้านบาท ใน พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็น ๔๓๔,๙๗๔ ล้านบาท ใน พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือเพิ่มขึ้น ๑๗.๒ เท่า ในช่วงระยะเวลาเกือบ ๓๐ ปี สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง พบว่า ในช่วง ๑๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๖๒) ภาระทางการคลังเฉพาะที่เกิดจากโครงการประกันสังคม และโครงการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ มีจำนวนถึงปีละ ๑๔๒,๐๗๑-๒๕๑,๖๐๗ ล้านบาท หรือร้อยละ ๗.๔-๗.๘ ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี

๓. ผลกระทบต่อแรงงานและภาคการผลิตของประเทศ สังคมผู้สูงอายุจะมีผลกระทบต่อภาคการผลิตของประเทศ ๒ ทางคือ ด้านอุปสงค์ เนื่องจากรูปแบบการบริโภคของผู้สูงอายุแตกต่างจากวัยทำงาน ทำให้เกิดความต้องการบริโภคสินค้าที่แตกต่างออกไป ส่วนด้านอุปทานสังคมผู้สูงอายุอาจนำไปสู่ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิต เนื่องจากอัตราการเกิดต่ำ ทำให้กำลังแรงงานในอนาคตลดลง โดยเฉพาะในภาคการเกษตร ภาคการค้า และการบริการ ภาวการณ์ขาดแคลนแรงงานและแนวโน้มค่าแรงที่สูงขึ้น ทำให้ภาคอุตสาหกรรมผลิตที่ต้องใช้แรงงานเข้มข้น สูญเสียความสามารถในการแข่งขัน ส่งผลกระทบต่อการลงทุนเมื่อประเทศเข้าสู่ภาวะ

สังคมผู้สูงอายุ ความต้องการการลงทุนของประชาชนจะลดลงไปพร้อมกับการออม และรัฐต้องจัดการลงทุนของประเทศ โดยเฉพาะในการจัดบริการทางสังคมด้านต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับขนาดและความต้องการของประชากรที่มีความหลากหลายในแต่ละกลุ่มวัย

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้เริ่มดำเนินงานด้านผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยมีการตราพระราชบัญญัติบำนาญบำนาญ พ.ศ. ๒๕๔๔ เพื่อเป็นหลักประกันด้านรายได้ของข้าราชการเมื่อถึงวัยเกษียณ

- พ.ศ. ๒๕๔๖ กรมประชาสงเคราะห์ได้มีการจัดการบริการแก่ผู้สูงอายุอย่างชัดเจน โดยการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราแห่งแรก หรือที่เรียกว่า บ้านบางแค

- พ.ศ. ๒๕๒๒ กรมประชาสงเคราะห์เปิดศูนย์บริการผู้สูงอายุทำหน้าที่หลักในด้านการบริการดูแลกลางวันเป็นแหล่งพักพิงฉุกเฉิน รวมถึงการตั้งหน่วยบริการชุมชนเคลื่อนที่ โดยเน้นการส่งเสริมและการบำบัดรักษา

- พ.ศ. ๒๕๒๕ จัดตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กพส.) มีฐานะเป็นองค์กรหลักระดับชาติทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนสถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุ ได้มีการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๔๔) และกำหนดให้วันที่ ๑๓ เมษายนของทุกปี เป็นวันผู้สูงอายุแห่งชาติ

- พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้มีการกำหนดภารกิจของรัฐต่อประชากรผู้สูงอายุไว้เป็นครั้งแรก ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๕๔ และ ๘๐ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ประกาศปฏิญญาผู้สูงอายุไทย

- พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเจริญพระชนมายุครบ ๗๒ พรรษา ประกอบกับองค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้เป็นปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุ ปฏิญญาผู้สูงอายุไทยจึงเป็นพันธกรณีเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์ตามสิทธิต่าง ๆ ที่พึงได้รับ

- พ.ศ. ๒๕๔๕ จัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๖๔) โดยเป็นการปรับปรุงเนื้อหาจากแผนฯ ฉบับที่ ๑ และให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในแต่ละฉบับด้วย พ.ศ. ๒๕๔๖ ตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ

- พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยสาระสำคัญของกฎหมายฉบับดังกล่าวคือ กำหนดความหมายของผู้สูงอายุว่า หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกิน ๖๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย ให้ได้รับประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครอง ส่งเสริม สนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น สิทธิทางการแพทย์และการสาธารณสุข สิทธิทางการศึกษาและศาสนา สิทธิในการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม สิทธิการได้รับเบี้ยสงเคราะห์เพื่อยังชีพ เป็นต้น

- พ.ศ. ๒๕๕๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังคงบัญญัติเกี่ยวกับภารกิจของรัฐต่อประชากรผู้สูงอายุไว้ในมาตรา ๕๓ และ ๘๐ (๑) ซึ่งถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกรอบหรือแนวทางในการที่จะให้ภาครัฐมีนโยบายหรือการกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ถือเป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่รัฐบาลทุกสมัยที่เข้ามาบริหารประเทศ

จากการคาดการณ์ของนักวิชาการ จึงสามารถทำการสรุปได้ว่า ผลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรโลกที่มีการประมาณการประชากรโลกว่าจะเพิ่มจาก ๖,๗๐๕ ล้านคน ในกลาง พ.ศ. ๒๕๕๑ จะเป็น ๘,๐๐๐ ล้านคน ใน พ.ศ. ๒๕๖๘ และ ๙,๓๕๒ ล้านคน ใน พ.ศ. ๒๕๙๓ โดยประเทศอินเดียจะแซงหน้าประเทศจีนขึ้นเป็นอันดับหนึ่งด้วยจำนวนประชากร ๑,๗๕๕.๒ ล้านคนในปีเดียวกัน ในขณะที่ประชากรจีนเพิ่มเป็น ๑,๔๓๗ ล้านคน สัดส่วนของประชากรโลกที่มีอายุระหว่าง ๐-๑๔ ปี จะลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๒๘.๓ ใน พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นร้อยละ ๒๐.๔ ใน พ.ศ. ๒๕๘๘ ขณะที่สัดส่วนของผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป จะเพิ่มจากร้อยละ ๑๐.๓ ใน พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นร้อยละ ๒๐.๒ ใน พ.ศ. ๒๕๘๘ ขณะที่สัดส่วนของผู้ที่มีอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป จะเพิ่มจากร้อยละ ๗.๓ ใน พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นร้อยละ ๑๔.๕ ใน พ.ศ. ๒๕๘๓ แสดงว่าโลกโดยรวมจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ในเวลาเพียง ๓๕ ปีเท่านั้น ขณะที่กลุ่มประเทศที่เป็นกลุ่มแรกของสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว จะใช้เวลาค่อนข้างนาน เช่น ฝรั่งเศสใช้เวลา ๑๑๕ ปี สวีเดน ๘๕ ปี ออสเตรเลีย ๗๓ ปี สหรัฐอเมริกา ๖๙ ปี เป็นต้น ทำให้มีเวลาปรับตัวและปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ ในขณะที่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาจะใช้เวลาที่สั้นกว่ามาก เช่น ชิลี ๒๗ ปี จีน ๒๖ ปี บราซิล ๒๑ ปี สิงคโปร์ ๑๙ ปี ไทย ๑๕ ปี เป็นต้น ทำให้มีเวลาเตรียมตัวน้อยมากต่อกับเผชิญหน้าปัญหาสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งประเทศไทยที่ได้ถูกคาดการณ์ว่าจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในอีกประมาณ ๑๕ ปีข้างหน้า จึงทำให้มีเวลาค่อนข้างน้อยในการเตรียมความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและระบบต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างหลักประกันทางสังคมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ แม้ว่าที่ผ่านมามีประเทศไทยได้เริ่มต้นดำเนินงานด้านผู้สูงอายุยาวนานมากกว่า ๖๐ ปี แต่เมื่อพิจารณาถึงช่วงเวลาที่เหลืออยู่ก่อนที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุนั้นพบว่าจะต้องมีมาตรการที่ต้องรีบดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. การปรับปรุงฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุให้ทันสมัย เพื่อที่จะได้ติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด และให้ความช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึง และตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง

๒. การสร้างหลักประกันด้านสุขภาพและรักษาพยาบาล ซึ่งยังมีปัญหาเรื่องโรงพยาบาลที่เลือกใช้บริการมีจำกัด และไม่ค่อยได้รับความเชื่อถือด้านคุณภาพการบริหาร นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเรื่องการส่งต่อในกรณีฉุกเฉินจึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการปรับปรุงและควบคุมคุณภาพของโรงพยาบาล และสถานพยาบาลทุกแห่งให้ได้มาตรฐาน

๓. การดูแลระยะยาวและการแก้ปัญหาการขาดแคลนผู้ดูแล ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจและสังคม ทำให้รูปแบบและขนาดของครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไป ขณะเดียวกันภาวะการเจ็บป่วย ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจและสังคมทำให้เกิดปัญหาด้านการดูแลระยะยาว และการขาดแคลนผู้ดูแล ดังนั้น คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบโดยตรง ควรเร่งจัดทำนโยบายแผนการผลิต และพัฒนากำลังคนด้านการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นทางการมากขึ้น

๔. การสร้างหลักประกันด้านรายได้ โดยการส่งเสริมการออมเพื่อวัยหลังเกษียณผ่านระบบการออมประเภทต่าง ๆ ได้แก่ กองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ กองทุนรวมหุ้นระยะยาว การประกันชีวิต และกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ

๕. การส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุ รวมถึงการขยายเกณฑ์กำหนดเกษียณอายุจาก ๖๐ ปี เป็น ๖๕ ปี เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้และได้ใช้ประสบการณ์ ศักยภาพอย่างเต็มที่ รวมถึงเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานด้วย

๖. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน เพื่อให้สามารถดูแลปัญหาผู้สูงอายุได้ด้วยตัวเองให้มากที่สุด เพื่อเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของหน่วยงานภาครัฐในการดูแลผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

ทิพย์สุตา ถาวรเมธ. (๒๕๕๔). **ไทยพร้อมรับมือสังคมผู้สูงอายุ?**. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๑๗ เมษายน ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก http://www.Sec.or.th/journal_month/25541124

ปัทมา ว่าพัฒน์วงศ์ และปราโมทย์ ประสาทกุล. (๒๕๕๐). **ประชากรไทยในอนาคต**. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/IPSR/Annual/Conference/Article>

วัลลียา วิริยะสุนน. (๒๕๕๕). **สังคมผู้สูงอายุ**. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก http://sd-group2.blogspot.com/2012/12/53242537_5597.html

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (๒๕๔๒). **ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย**. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก http://www.oppo.opp.go.th/law_03.html

ไทยรัฐออนไลน์. (๒๕๕๖). **สังคมผู้สูงอายุอีก ๑๒ ปี ๑๔.๔ ล้านคน**. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๑๗ เมษายน ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก <http://www.thairath.co.th/column/pol/page1scoop/343477>

ไพโรจน์ วงศ์วุฒิวัฒน์. (๒๕๕๖). **เราจะเตรียมรับมือกันอย่างไร?...สังคมผู้สูงอายุ**. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก <http://www.hilight.kapook.com/view/34319>

บทความที่น่าสนใจ

บทบาทของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เรียบเรียงโดย...สิริสร กระจ่างสุนทร

คอลัมน์บทความที่น่าสนใจฉบับนี้ขอนำเสนอความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ทางการเมืองไทย ซึ่งคล้ายกันกับสถานการณ์ปัจจุบันที่กำลังจะมีการจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดใหม่ขึ้น อันเนื่องมาจากที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ได้ทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศ ตั้งแต่วันพฤหัสบดีที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นต้นมา โดยเบื้องต้น คสช. ได้ประกาศแนวทางในการขับเคลื่อนประเทศไทยหรือโรดแมป (Road map) อันประกอบด้วยแผนการดำเนินงาน ๓ ระยะ คือ ระยะที่ ๑ เร่งดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างความปรองดองและความสมานฉันท์ของคนในชาติ โดยกำหนดกรอบเวลาการปฏิบัติงานในส่วนดังกล่าวประมาณ ๒-๓ เดือน ระยะที่ ๒ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) จัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จัดตั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติ และสรรหาบุคคลเพื่อมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งในส่วนนี้คาดว่าจะใช้เวลาประมาณ ๑ ปี และระยะที่ ๓ จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ จากแนวทางในการขับเคลื่อนประเทศไทยที่ คสช. ได้กำหนดไว้นั้นจะเห็นได้ว่าแนวทางในการดำเนินงานระยะที่ ๒ ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้น ซึ่งที่ผ่านมามีประเทศไทยเคยมีสภานิติบัญญัติแห่งชาติมาแล้วหลายชุด โอกาสนี้ลองมาทำความเข้าใจและรู้จักกับ “สภานิติบัญญัติแห่งชาติ” ที่เคยจัดตั้งมาแล้วว่ามีบทบาทและอำนาจหน้าที่ รวมถึงผลงานในด้านใดบ้าง

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นองค์การหรือหน่วยงานที่ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นการชั่วคราวเพื่อทำหน้าที่เช่นเดียวกับรัฐสภา โดยทำหน้าที่เป็นทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา สำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ นั้นได้มาจากการแต่งตั้งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ทั้งนี้ สภานิติบัญญัติแห่งชาติทุกชุดที่ผ่านมามีที่มาภายหลังจากการรัฐประหารทั้งสิ้น ซึ่งผลจากการ

รัฐประหารหรือการยึดอำนาจการบริหารประเทศดังกล่าวส่งผลให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมถึงองค์กรซึ่งเป็นกลไกหลักของกระบวนการนิติบัญญัติ อันได้แก่ สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ต้องถูกยุบไปด้วย ทั้งนี้ คณะรัฐประหารจะทำการแต่งตั้งองค์กรหรือหน่วยงานใหม่ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติแทนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา จากประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทยที่ผ่านมาได้มีการจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติมาแล้ว จำนวน ๕ ชุด โดยชุดปัจจุบันจะเป็นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ ๖ สำหรับความเป็นมา บทบาทและอำนาจหน้าที่ รวมถึงผลงานของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทั้ง ๕ ชุด มีดังนี้

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ ๑ แต่งตั้งขึ้นในสมัยรัฐบาลที่มีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี อันเนื่องมาจากเหตุการณ์การรัฐประหารตนเองของ จอมพลถนอม กิตติขจร สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้มีสมาชิกสภา จำนวน ๒๙๙ คน โดยสภาดังกล่าวทำหน้าที่เป็นรัฐสภา ระหว่างวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕-วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ และสิ้นสุดหน้าที่ลงโดยพระราชกฤษฎีกายุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติ อันมีสาเหตุสำคัญมาจากการเกิดเหตุการณ์วันมหาวิปโยค ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติขอลาออกก่อนการยุบสภาถึง ๒๘๘ คน จนเป็นสาเหตุให้มีจำนวนสมาชิกไม่เพียงพอที่จะเป็นองค์ประชุมได้อีกต่อไป สำหรับสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้มี พลตรีศิริ สิริโยธิน ดำรงตำแหน่งประธานสภา

สำหรับผลงานด้านนิติบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดดังกล่าว ประกอบด้วยการตราพระราชบัญญัติ จำนวน ๔๖ ฉบับ โดยมีพระราชบัญญัติที่สำคัญ เช่น พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการปฏิวัติ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๔ - พ.ศ. ๒๕๑๕ และพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชน ซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวกับการเดินขบวน เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ ๒ แต่งตั้งขึ้นในสมัยรัฐบาลที่มีนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ภายหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ซึ่งเป็นการยึดอำนาจการปกครองโดยประชาชน และขับไล่รัฐบาลชุดที่มีจอมพลถนอม กิตติขจร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนั้น ไม่มีการยกเลิกธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ แต่สาเหตุที่มีการจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดใหม่ขึ้น เพราะสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดเดิมได้ลาออกจากตำแหน่งตามเสียงเรียกร้องของกลุ่มนิสิต นักศึกษา และประชาชนในขณะนั้น ทำให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดเดิมเหลือสมาชิกเพียง ๑๑ คน ซึ่งไม่เพียงพอที่จะเป็นองค์ประชุมต่อไปได้ ด้วยเหตุนี้จึงมีการยุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทั้งนี้ ภายหลังการรัฐประหารโดยประชาชนจึงมีการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมัชชาแห่งชาติขึ้น โดยสมาชิกสมัชชาแห่งชาติมีที่มาจากผู้แทนประชาชนจากหลายภาคส่วนด้วยกันรวมจำนวน ๒,๓๔๗ คน จากนั้นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติจึงเลือกกันเองให้เหลือ ๒๙๙ คน เพื่อไปเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้มีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเพื่อพิจารณาและอนุมัติร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่จะใช้บังคับแทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้ พระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ และปฏิบัติหน้าที่ถึงวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยสิ้นสุดหน้าที่ลงอันเนื่องมาจากการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ สาเหตุที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้มีอีกชื่อหนึ่งอย่างไม่เป็นทางการว่า “**สภาสนามม้า**” เนื่องมาจากการจัดให้มีการเลือกกันเองของสมาชิกสมัชชาแห่งชาติเพื่อไปเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งในครั้งนั้นได้ใช้สถานที่ของราชตฤณมัยสมาคม

(สนามม้านางเลิ้ง) เป็นที่ประชุมเพื่อเลือกสรรสมาชิกดังกล่าว สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้ มีด้วยกัน ๒ ท่านด้วยกัน คือ หม่อมราชวงศ์ศีกฤทธิ ปราโมช เป็นประธานสภาคนแรก แต่ได้ขอลาออกจากตำแหน่งก่อน จึงมีการเลือกประธานสภาคนใหม่ คือ นายประภาศน์ อวยชัย ขึ้นทำหน้าที่แทน

สำหรับผลงานด้านนิติบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดดังกล่าว ประกอบด้วยการตรารัฐธรรมนูญออกมาบังคับใช้ จำนวน ๒ ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) พุทธศักราช ๒๕๑๘ และมีการตราพระราชบัญญัติจำนวน ๑๒๐ ฉบับ พระราชบัญญัติที่สำคัญ เช่น พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๗ พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๗ และพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. ๒๕๑๗

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ ๓ เกิดขึ้นภายหลังการรัฐประหารโดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน นำโดย พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ เข้ายึดอำนาจรัฐบาลที่มี นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ จากนั้นคณะผู้ยึดอำนาจจึงยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙ และได้ประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ เป็นการชั่วคราว ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรฉบับนี้ได้ปรากฏเจตนารมณ์อย่างชัดเจนในการที่จะให้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปภายใน พ.ศ. ๒๕๒๑ สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดดังกล่าว มีสมาชิกสภาจำนวน ๓๖๐ คน ทำหน้าที่รัฐสภา ระหว่างวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐-วันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒ และสิ้นสุดหน้าที่ลงเนื่องจากการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒ สำหรับสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้มี พลอากาศเอกหะริน หงสกุล ดำรงตำแหน่งประธานสภา

สำหรับผลงานด้านนิติบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดดังกล่าว ประกอบด้วยการตรารัฐธรรมนูญออกมาบังคับใช้ จำนวน ๑ ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ และมีการตราพระราชบัญญัติ จำนวน ๑๖๓ ฉบับ พระราชบัญญัติที่สำคัญ เช่น พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๒๑ พระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๒๑ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. ๒๕๒๑ และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. ๒๕๒๑

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ ๔ เกิดขึ้นเมื่อคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) นำโดย พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ เข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศจากรัฐบาลที่มี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ จากนั้นคณะผู้ยึดอำนาจได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ และได้ประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๓๔ แทน ซึ่งได้กำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบและดูแลงานด้านนิติบัญญัติมีหน่วยงานเดียว คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภาชุดนี้มีสมาชิกสภา จำนวน ๒๙๒ คน ทำหน้าที่รัฐสภา ระหว่างวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔-วันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ และสิ้นสุดหน้าที่ลงเนื่องจากการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ สำหรับสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้มี นายอุกฤษ มงคลนาวิน ดำรงตำแหน่งประธานสภา

สำหรับผลงานด้านนิติบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดดังกล่าว ประกอบด้วยการตรารัฐธรรมนูญออกมาบังคับใช้ จำนวน ๑ ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ และมีการตราพระราชบัญญัติ จำนวน ๒๔๗ ฉบับ พระราชบัญญัติที่สำคัญ เช่น พระราชบัญญัติพรรคการเมือง (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสพภัยจากรถ พ.ศ. ๒๕๓๕

สถานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ ๕ เกิดขึ้นเมื่อคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) นำโดย พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลที่มี พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙ จากนั้นได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ซึ่งมีบทบัญญัติกำหนดให้ สถานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา สถานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้มีสมาชิกสภา จำนวน ๒๕๐ คน โดยทำหน้าที่ระหว่างวันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๙-วันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ และสิ้นสุดหน้าที่ลงเนื่องจากการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ สำหรับสถานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้มี นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ดำรงตำแหน่งประธานสภา

สำหรับผลงานด้านนิติบัญญัติของสถานิติบัญญัติแห่งชาติชุดดังกล่าว มีการตราพระราชบัญญัติจำนวน ๒๑๕ ฉบับ พระราชบัญญัติที่สำคัญ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การดาวเทียมเคลื่อนที่ระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติยกเลิกบรรษัทบริหารทรัพย์สินสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๔๙ และพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐

จากข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ทางการเมืองของสถานิติบัญญัติแห่งชาติข้างต้นจะเห็นว่า สถานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เคยถูกจัดตั้งมาแล้วทั้งสิ้น ๕ ชุด โดยมีอำนาจหน้าที่ตามแต่ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) นั้น ๆ จะได้กำหนดไว้ แต่ทั้งนี้สถานิติบัญญัติแห่งชาติ จะถูกกำหนดให้ทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนิติบัญญัติ อาทิ การตรารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และการตรากฎหมาย ซึ่งสถานิติบัญญัติแห่งชาติส่วนใหญ่ (เว้นชุดที่ ๑) จะสิ้นสุดหน้าที่ลง ภายหลังจากการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป สำหรับสถานิติบัญญัติแห่งชาติชุดปัจจุบันที่กำลังจะจัดตั้งขึ้นนี้จะเป็นสถานิติบัญญัติแห่งชาติชุดที่ ๖ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ กำหนดรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับสถานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้ไว้ในมาตรา ๖ ว่าให้มีสถานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจำนวนไม่เกิน ๒๒๐ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด และมีอายุไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปี ตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ ทั้งนี้ ให้สถานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับสถานิติบัญญัติแห่งชาติชุดที่ผ่านมา กล่าวคือ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนิติบัญญัติ อาทิ การตรากฎหมาย การตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ และการขอเปิดอภิปรายเพื่อซักถามข้อเท็จจริงจากคณะรัฐมนตรี

เอกสารอ้างอิง

คณิน บุญสุวรรณ. (๒๕๔๘). ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.

แนวหน้า. (๒๕๕๗). คสช.ยันตปท.ร่วมมือเหมือนเดิม ออสซี-มะกันทำกองทัพหนุน้อย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.oknation.net/blog/political79/2014/06/11/entry-1>. สืบค้นข้อมูล ณ วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๗.

พิชญ์ สุ่มประดิษฐ์. (๒๕๕๓). **สภานิติบัญญัติแห่งชาติ**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://www.kpi.ac.th/wiki/index.php/...> สืบค้นข้อมูล ณ วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๗.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗”, **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่มที่ ๑๓๑, ตอนที่ ๕๕ ก, ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗, หน้า ๓.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๕๙). **พระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๒๕๕๐-๒๕๕๑**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://library2.parliament.go.th/giventake/law.html>. สืบค้นข้อมูล ณ วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๗.

..... (๒๕๕๐). **รวมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (๒๕๕๗-๒๕๕๙)**. กรุงเทพฯ : สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

รอบโลกวิจัย

เสื้อคลุมล่องหน (Invisible Cloak)

เรียบเรียงโดย...สุริศักดิ์ อรรถประดิษฐ์

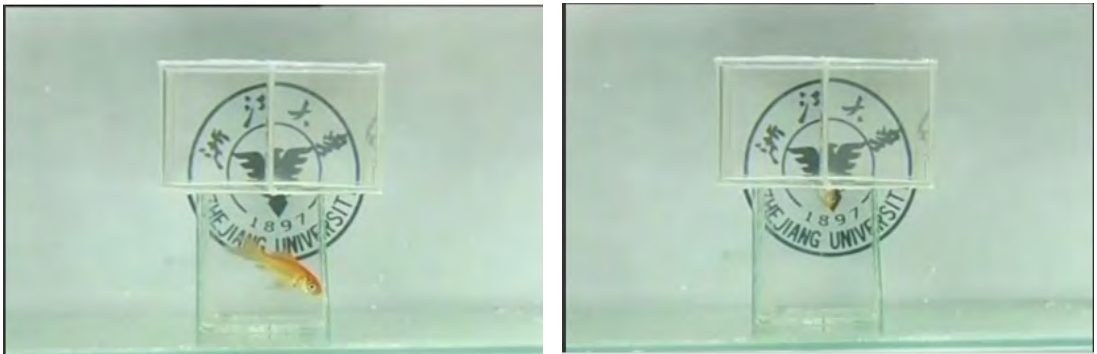

หากกล่าวถึงตัวการ์ตูนชื่อดังของญี่ปุ่นคงไม่มีใครไม่รู้จัก “โดราเอมอน” หุ่นยนต์แมวจากอนาคตที่ออกมา จากลึนซึกเพื่อกลับมาช่วยเหลือ “โนบิตะ” เด็กประถมจอมขี้เกียจด้วยของวิเศษ โดราเอมอนจะมีของวิเศษมาก มายที่นำออกมาช่วยเหลือโนบิตะ ซึ่งของวิเศษหนึ่งในนั้นก็คือ “เสื้อคลุมล่องหน” หรือให้ทันสมัยหน่อยก็ในภาพยนตร์เรื่อง “แฮร์รี่ พ็อตเตอร์” ซึ่งพอมดน้อย แฮร์รี่ พ็อตเตอร์ ตัวเอกของเรื่อง ได้ใช้เสื้อคลุมล่องหนเพื่อเดิน สำนวณไปทั่วโรงเรียนและยังใช้อำนาจตัวในการต่อสู้กับมังกรร้ายอีกด้วย

หลาย ๆ คนคงคิดว่าเป็นเรื่องเพ้อฝันที่เป็นไปไม่ได้ เป็นเพียงจินตนาการที่มีอยู่แต่ในการ์ตูนหรือในภาพยนตร์เท่านั้น แต่เชื่อหรือไม่ว่ามีนักวิทยาศาสตร์กำลังทำโครงการศึกษาวิจัย การทำเสื้อคลุมล่องหนมานานหลายสิบปีแล้ว ย้อนกลับไปในปี ค.ศ. ๒๐๐๐ นักวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยดิวค (Duke University) มลรัฐนอร์ทแคโรไลนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ชื่อ เดวิด อาร์ สมิต (David R. Smith) ได้คิดค้นสิ่งประดิษฐ์ที่มีรูปร่าง เป็นรูปตัว C เรียงกันเป็นวงกลม โดยสร้างขึ้นจากสสารที่เรียกว่า “เมตาแมททีเรียล” (Meta-material) ซึ่งเป็นสสารชนิดใหม่ ที่ไม่มีอยู่ตามธรรมชาติ เดวิด อาร์ สมิต จึงได้ชื่อว่าเป็นนักวิทยาศาสตร์คนแรกที่สร้างสสาร “เมตาแมททีเรียล” ขึ้นมา สิ่งประดิษฐ์ที่สร้างขึ้นจากสสารดังกล่าว มีคุณสมบัติพิเศษสามารถสร้างสนามพลังงานเพื่อเบี่ยงเบนคลื่นไมโครเวฟ นอกจากนี้คุณสมบัติของแม่เหล็กไฟฟ้ายังสามารถปรับแต่งได้ตามความต้องการด้วยการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างในระดับนาโน คุณสมบัติที่ว่าเป็นไม่ได้เกิดจากมวลสารแต่เกิดจากการจัดเรียงกันทางกายภาพ จากการทดลองสิ่งประดิษฐ์ที่สร้างขึ้นจากสสารดังกล่าว โดยการนำเอาวัตถุไปวางไว้ภายในคลื่นไมโครเวฟ ทำให้ไม่สามารถมองเห็นวัตถุที่วางไว้ภายในคลื่นไมโครเวฟ ราวกับว่าวัตถุนั้นหายเข้าไปในช่องว่างของอวกาศ จากผลการทดลอง ดังกล่าว ได้จุดประกายให้นักวิทยาศาสตร์ต้องการสร้าง “เสื้อคลุมล่องหน” ขึ้นมา หนึ่งในนั้นก็คือ จอห์น เพนดรี (John Pendry) นักฟิสิกส์จาก

มหาวิทยาลัยอิมพีเรียล คอลเลจ (Imperial College) กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เขาได้คิดโครงการศึกษาวิจัยดังกล่าว ร่วมกับทีมวิจัยของ เดวิด อาร์ สมิท ในการพัฒนาเสื้อคลุมล่องหน จากวัสดุพิเศษที่ทำจาก “เมตาแมททีเรียล” ซึ่งสามารถจับยึดคลื่นแสงและทำให้มันไหลผ่านรอบ ๆ วัตถุได้ แบบเดียวกับน้ำในแม่น้ำที่ไหลผ่านตอไม้ เสื้อคลุมที่สร้างขึ้นนี้มีโครงสร้างที่ได้รับการออกแบบให้มีขนาดเล็กมาก และไม่สะท้อนแสงหรือทำให้เกิดเงา แต่จะอ้อมผ่านรอบเสื้อคลุมไปแทน และยังทำให้ไม่สามารถมองเห็นผู้ที่สวมใส่เสื้อคลุมที่ทำจากวัสดุที่วานี้ด้วยสายตาของมนุษย์อีกด้วย

เมื่อไม่นานมานี้ คณะนักวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ (University of California Berkeley) มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ค้นพบเทคนิคที่ทำให้สามารถหักเหแสงได้รอบวัตถุแบบสามมิติ ซึ่งก่อนการค้นพบครั้งนี้สามารถทำได้เพียงแค่สองมิติเท่านั้น จากการค้นพบเทคนิคดังกล่าว จึงเป็นความหวังของนักวิทยาศาสตร์ที่จะสร้างเสื้อคลุมล่องหนให้เป็นจริงขึ้นมาได้

ล่าสุดศาสตราจารย์ เจิน หงเซิ่ง นักวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเจ้อเจียง (Zhejiang University) สาธารณรัฐประชาชนจีน ร่วมกับนักวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีหนานหยาง (Nanyang Technological University) ประเทศสิงคโปร์ ได้เผยแพร่ผลงานวิจัย “วัตถุล่องหน” ซึ่งสามารถทำให้สิ่งของหายไปได้โดยใช้การหักเหของแสงผ่านแผ่นกระจกที่เรียงต่อกันเป็นรูปหกเหลี่ยม ซึ่งคณะวิจัยได้ทดลองโดยใช้แมวและปลาทองในการทดลองการหายตัวขณะที่พวกมันกำลังเคลื่อนไหวอยู่ ผลการทดลองพบว่า แมวและปลาทองหายตัวไปจริง ๆ ซึ่งถือเป็นความสำเร็จอีกขั้นหนึ่งของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยคณะวิจัยมีความมั่นใจว่าจะสามารถคิดค้นเสื้อคลุมล่องหนได้สำเร็จเป็นครั้งแรกของโลกในเร็ว ๆ นี้ โดยใช้เทคโนโลยีการอำพรางวัตถุให้พ้นจากการมองเห็น ซึ่งรัฐบาลปักกิ่งได้ทุ่มงบประมาณมหาศาลให้กับนักวิจัยของตนเองไม่น้อยกว่า ๔๐ คณะ ในการคิดค้น “เสื้อคลุมล่องหน” ให้ประสบผลสำเร็จ โดยมีวัตถุประสงค์ทางการทหาร ซึ่งหากนวัตกรรมชิ้นนี้สร้างสำเร็จเมื่อไหร่ และคงไม่ได้ นำมาใช้กับมนุษย์เพียงอย่างเดียว คงจะนำมาใช้กับอาวุธยุทโธปกรณ์ทางการทหารด้วย เช่น รถถัง เครื่องบินรบ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

จีนระดมทัพนักวิทยาศาสตร์คิดค้นเสื้อคลุมล่องหน มั่นใจสร้างสำเร็จตัวแรกในโลก. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล

๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก

: <http://www.manager.co.th/China/viewnews.aspx?NewsID=9560000153186>

จีน-สิงคโปร์ เจง สร้างเครื่องล่องหนสำเร็จแล้ว. [ออนไลน์]. วันที่สืบค้นข้อมูล ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๗.
เข้าถึงได้จาก : <http://news.mthai.com/world-news/285261.html>

โศราเอมอน. [ออนไลน์]. วันที่สืบค้นข้อมูล ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก :
<http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%82%E0%B8%94%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%AD%E0%B8%99>

นักวิทยาศาสตร์ ฝืน “เสื้อคลุมล่องหน” แฮร์ipotเตอร์อีก ๕ ปีเป็นจริง. [ออนไลน์]. วันที่สืบค้นข้อมูล ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก : <http://guru.sanook.com/2816/%E0...>

ในอนาคตมนุษย์จะหายตัวได้ด้วย “เสื้อล่องหน”. [ออนไลน์]. วันที่สืบค้นข้อมูล ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๗.
เข้าถึงได้จาก : <http://www.dek-d.com/education/29002/>

ฝืนทำเสื้อคลุมล่องหนใกล้ความจริง. [ออนไลน์]. วันที่สืบค้นข้อมูล ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก :
http://news.sanook.com/world/7/world_297210.php

เสื้อคลุมล่องหน ตอนที่ 1. [ออนไลน์]. วันที่สืบค้นข้อมูล ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก :
<http://www0.tint.or.th/nkc/nkc53/content/nstkc53-104.html>

“เสื้อคลุมล่องหน” ทำได้จริงไม่ได้มี. [ออนไลน์]. วันที่สืบค้นข้อมูล ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก :
http://lib.edu.chula.ac.th/cuappl/libedu2007/lib_tech/aspboard_Question.asp?GID=63

เสื้อคลุมล่องหน ใกล้เป็นจริงแล้ว. [ออนไลน์]. วันที่สืบค้นข้อมูล ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก
: <http://www.cpall.co.th/News-Center/%E0...>

“เสื้อคลุมล่องหน” ใกล้เป็นจริงแล้ว!!!. [ออนไลน์]. วันที่สืบค้นข้อมูล ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก :
<http://www.beartai.com/webboard/index.php?topic=72470.0;wap2>

รอบด้านงานสภา

ความเป็นมา บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสมัชชารัฐสภาอาเซียน

เรียบเรียงโดย...ฐากร จุลินทร

คอลัมน์รอบด้านงานสภาประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๕๗ ขอนำเสนอเรื่อง ความเป็นมา บทบาท และอำนาจหน้าที่ของสมัชชารัฐสภาอาเซียน (ASEAN Inter-Parliamentary Assembly : AIPA) ซึ่งรัฐสภาไทยเป็นภาคีสมาชิกอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี ๒๕๒๐ เป็นต้นมา โดยที่สมัชชารัฐสภาอาเซียนเป็นองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศที่จะต้องทำงานร่วมกับกลุ่มอาเซียนอย่างใกล้ชิด จึงควรได้เรียนรู้และสร้างความเข้าใจต่อองค์การดังกล่าวนี้โดยสังเขป ตลอดจนแนวคิดการจัดตั้งรัฐสภาอาเซียน

ความเป็นมาของสมัชชารัฐสภาอาเซียน

สมัชชารัฐสภาอาเซียน เป็นองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศของกลุ่มอาเซียน มีวัตถุประสงค์การจัดตั้งเพื่อสร้างความร่วมมือของรัฐสภาของกลุ่มอาเซียนให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น โดยแนวคิดการจัดตั้งมีตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษ ๑๙๗๐ ที่มาจากการริเริ่มของรัฐสภาอินโดนีเซีย ทั้งนี้ ความเคลื่อนไหวที่เป็นรูปธรรมเริ่มต้นเมื่อปี ๒๕๑๖ ที่ผู้แทนรัฐสภามาเลเซียและรัฐสภาสิงคโปร์ไปเยือนประเทศอินโดนีเซียในเดือนสิงหาคมและเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๖ ตามลำดับ เพื่อสร้างความสร้างความสัมพันธ์ของรัฐสภาระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียน ทำให้เกิดแรงกระตุ้นแนวทางการจัดตั้งความร่วมมือด้านรัฐสภาระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียน ต่อมาในปี ๒๕๑๗ รัฐสภาอินโดนีเซียส่งรองประธานรัฐสภาอินโดนีเซียเป็นคณะผู้แทนพิเศษไปเยือนประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย เพื่อแสวงหาความร่วมมือที่ใกล้ชิดของรัฐสภาของกลุ่มอาเซียน ซึ่งก็ได้รับการตอบสนองในทางที่ดี (AIPA Secretariat, n.d. a) เนื่องจากแต่ละฝ่ายได้ตระหนักว่า ความร่วมมือของกลุ่มอาเซียนมีขึ้นในระดับต่าง ๆ แล้ว ยกเว้นแต่ในระดับรัฐสภา เมื่อประธานรัฐสภาอินโดนีเซียได้รับทราบผลการเยือนของรองประธานรัฐสภาที่มีการหารือกับผู้นำรัฐสภาของกลุ่มอาเซียนอีก ๔ ประเทศแล้ว จึงได้หารือและขอความเห็นชอบจากประธานาธิบดีซูฮาร์โต ซึ่งประธานาธิบดีซูฮาร์โตได้ให้ความเห็นชอบให้มีการจัดประชุมรัฐสภาระหว่างประเทศของกลุ่มอาเซียน ต่อมา ประธานรัฐสภาอินโดนีเซียได้ส่งนายดาห์ลัน นาซูเตียน ประธานคณะกรรมการรัฐสภาระหว่างประเทศของรัฐสภาอินโดนีเซียและประธานคณะกรรมการจัดการประชุมของ

กลุ่มภาคีประเทศอาเซียนในระดับรัฐสภาเข้าพบกับนายประธาน อวยชัย ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๗ เพื่อเชิญเข้าร่วมการประชุมรัฐสภาของกลุ่มประเทศอาเซียน เมื่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้รับการเชิญแล้ว จึงได้นำเรื่องดังกล่าวเพื่อขอความเห็นชอบทางนโยบายจากคณะรัฐมนตรี (สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ๒๕๒๐ : ๓๘-๓๙) หลังจากนั้นคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเรื่อง การประชุมระหว่างรัฐสภาในกลุ่มประเทศอาเซียนในวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๗ และมีมติคือ การประชุมระหว่างรัฐสภาในกลุ่มอาเซียน ณ ประเทศอินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ ๘-๑๑ มกราคม ๒๕๑๘ ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับนโยบายทางการเมือง โดยเมื่อประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศเห็นชอบพร้อมกันก็ไม่ขัดข้องที่จะให้ความร่วมมือในเรื่องนี้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี : ๒๕๑๗) โดยนัยของมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวคือ ให้ความเห็นชอบต่อการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศของกลุ่มอาเซียนในระดับรัฐสภา จากเหตุดังกล่าวประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงตอบรับการเข้าร่วมประชุมและมอบหมายให้ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนรัฐสภาไทยเข้าร่วมประชุม (สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ๒๕๒๐ : ๔๑)

ต่อมา จึงจัดให้มีการประชุมรัฐสภาอาเซียน (ASEAN Parliamentary Meeting : APM) ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๘-๑๑ มกราคม ๒๕๑๘ ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซียเพื่อเตรียมการจัดตั้งองค์การเกี่ยวกับรัฐสภาอาเซียนของผู้แทนรัฐสภาอาเซียน (ซึ่งในขณะนั้นมีจำนวน ๕ ประเทศที่ประกอบด้วยอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย) โดยสรุปผลการประชุมเบื้องต้นคือ ให้มีการสนับสนุนการสร้างความร่วมมือของรัฐสภาของกลุ่มอาเซียน และให้มีคณะกรรมการปฏิบัติการปฏิบัติงานเพื่อเตรียมการจัดตั้งองค์การความร่วมมือทางด้านรัฐสภาระหว่างประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียน ทั้งนี้ การเตรียมการได้มีการดำเนินอย่างรวดเร็ว โดยมีการประชุมคณะกรรมการปฏิบัติการปฏิบัติงานระหว่างวันที่ ๑๒-๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๘ ที่เมืองตูกู บอร์กอร์ ประเทศอินโดนีเซีย สำหรับการจัดทำร่างโครงสร้างและร่างธรรมนูญขององค์การความร่วมมือทางด้านรัฐสภาระหว่างประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน อนึ่ง รัฐสภาสงนายมานะ พิทยาภรณ์ สมาชิกวุฒิสภา และพันเอก สมคิด ศรีสังคม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้แทนรัฐสภาไทยเข้าร่วมประชุม (สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ๒๕๒๐ : ๔๔)

ในระหว่างนั้นประเด็นการจัดตั้งองค์การเกี่ยวกับรัฐสภาอาเซียน ได้ถูกนำเข้าไปเป็นประเด็นพิจารณาในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ระหว่างวันที่ ๑๓-๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๘ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย โดยที่ประชุมเห็นชอบสำหรับการจัดตั้งองค์การเกี่ยวกับรัฐสภาอาเซียน (เชิดชาย เหล่าห้ำ, ๒๕๒๒ : ๔๖ และ ๕๐)

มีการประชุมรัฐสภาอาเซียน (ASEAN Parliamentary Meeting : APM) ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๒๐-๒๓ สิงหาคม ๒๕๑๘ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ซึ่งนายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนรัฐสภาไทย โดยที่ประชุมได้พิจารณาข้อเสนอของคณะทำงาน และได้มีมติเปลี่ยนชื่อองค์การจาก “ความร่วมมือรัฐสภาอาเซียน (ASEAN Inter-Parliamentary Cooperation)” มาเป็น “องค์การรัฐสภาอาเซียน (ASEAN Inter-Parliamentary Organization : AIPO)” แต่ทว่าที่ประชุมไม่สามารถบรรลุข้อตกลงในประเด็นของหลักเกณฑ์และกระบวนการของการเข้ามาเป็นสมาชิกองค์การได้ เนื่องจากผู้แทนรัฐสภาไทยเสนอให้รัฐสภาของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สามารถสมัครเป็นองค์การนี้ได้ถ้ายอมรับนับถือปฏิญญาของสมาคมอาเซียนที่ประกาศในวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ และการรับสมัครเป็นสมาชิกใหม่ต้องได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากประเทศสมาชิกอาเซียน ขณะที่ผู้แทนรัฐสภาของบางประเทศได้คัดค้านข้อเสนอดังกล่าวโดยให้เหตุผลที่สรุปได้คือ ประเทศใดที่ประสงค์จะเป็นสมาชิกองค์การรัฐสภาอาเซียน

ก็ควรสมัครเป็นภาคีสมาชิกของอาเซียนก่อน นอกจากนั้นเรื่องดังกล่าวนี้เป็นหลักการและนโยบายที่ไม่ได้รับมอบหมายมาจากรัฐสภาของประเทศดังกล่าวมาก่อน จากเหตุนี้ที่ประชุมจึงมอบหมายให้มีการประชุมคณะกรรมการปฏิบัติงานพิจารณาเรื่องนี้ และนำเสนอในการประชุมครั้งต่อไป (สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ๒๕๒๐ : ๓๘-๓๙)

เมื่อมีการประชุมรัฐสภาอาเซียน (ASEAN Parliamentary Meeting : APM) ครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๒๙ สิงหาคม-๒ กันยายน ๒๕๒๐ ณ ประเทศฟิลิปปินส์ ที่ประชุมได้มีมติเป็นเอกฉันท์สำหรับความเห็นชอบต่อธรรมนูญองค์การรัฐสภาอาเซียน โดยการลงนามร่วมกันของประธานรัฐสภาของกลุ่มอาเซียนทั้ง ๕ ประเทศ ทั้งนี้ให้ถือว่า วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๒๐ เป็นวันสถาปนาองค์การรัฐสภาอาเซียน สำหรับมาตรา ๑๐ ธรรมนูญองค์การรัฐสภาอาเซียนกำหนดให้มีการประชุมประจำปีซึ่งเรียกว่า “สมัชชาใหญ่ (General Assembly)” และมาตรา ๑๑ กำหนดให้การประชุมสมัชชาใหญ่หมุนเวียนการจัดประชุมของแต่ละประเทศตามลำดับอักษรของประเทศสมาชิก ดังนั้นจึงเริ่มมีการประชุมสมัชชาใหญ่ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๒๖-๒๘ กันยายน ๒๕๒๑ ณ ประเทศสิงคโปร์ ตั้งแต่นั้นจนถึงช่วงเวลาปัจจุบัน

ต่อมา มีความเปลี่ยนแปลงขององค์กรเกี่ยวกับรัฐสภาอาเซียนที่สำคัญหลายประการ ตามสถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาค ภายหลังจากที่ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพกรุงปารีสเพื่อยุติสงครามในกัมพูชาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงมีการเพิ่มจำนวนประเทศสมาชิกตามความเห็นชอบของประเทศสมาชิกเดิม เริ่มตั้งแต่เวียดนามในปี ๒๕๓๘ ลาวในปี ๒๕๔๐ กัมพูชาในปี ๒๕๔๒ บรูไนในปี ๒๕๕๒ และเมียนมาร์ในปี ๒๕๕๔

สำหรับความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอื่นคือ การเปลี่ยนชื่อจาก “องค์การรัฐสภาอาเซียน (ASEAN Inter-Parliamentary Organization : AIPO)” มาเป็น “สมัชชารัฐสภาอาเซียน (ASEAN Inter-Parliamentary Assembly : AIPA)” และกำหนดให้มีธรรมนูญฉบับใหม่ ตามมติสมัชชาใหญ่ครั้งที่ ๒๗ ระหว่างวันที่ ๑๐-๑๕ กันยายน ๒๕๔๙ ณ ประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กร และบูรณาการการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติให้เป็นรูปธรรม ตลอดจนยกระดับความร่วมมือระหว่างรัฐสภาในประเทศสมาชิกอาเซียนให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น ปรับปรุงโครงสร้างการทำงานขององค์กร เพิ่มช่องทางการทำงานร่วมกันกับกลุ่มอาเซียน โดยการแลกเปลี่ยนการเข้าร่วมประชุมระหว่างประธานสมัชชาอาเซียนกับประธานคณะกรรมการประจำอาเซียน รวมทั้งให้อำนาจที่ประชุมสมัชชาใหญ่ในการริเริ่มการจัดทำกฎหมายในประเด็นที่ประเทศสมาชิกให้ความสนใจร่วมกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) หลังจากนั้นได้มีการลงนามร่วมกันของประเทศสมาชิก เพื่อรับรองธรรมนูญฉบับใหม่ในการประชุมคณะกรรมการบริหารสมัชชาอาเซียนอาเซียนรอบพิเศษ ระหว่างวันที่ ๑๖-๑๙ เมษายน ๒๕๕๐ ณ ประเทศมาเลเซีย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๐ ก : ๑-๓) ต่อมาที่ประชุมสมัชชาใหญ่ ครั้งที่ ๒๘ ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ณ ประเทศมาเลเซีย เป็นการประชุมครั้งแรกในนามของ “สมัชชารัฐสภาอาเซียน” โดยที่มีการลงนามรับรองธรรมนูญของสมัชชาอาเซียนและการจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการสมัชชาอาเซียน

โดยวัตถุประสงค์ของธรรมนูญฉบับใหม่นี้โดยสรุป คือ การส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความเข้าใจ ความร่วมมือ ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดของรัฐสภาประเทศอาเซียน/ผู้สังเกตการณ์พิเศษของสมัชชาอาเซียน/ผู้สังเกตการณ์/องค์การรัฐสภาอื่น การสนับสนุนด้านรัฐสภาต่อเป้าหมายของกลุ่มอาเซียนในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน การจัดทำพร้อมทั้งเผยแพร่ข้อมูลตลอดจนการประสานงานและการสนับสนุนด้าน

รัฐสภาต่อการบูรณาการของอาเซียน การศึกษาและแนวทางการแก้ปัญหาต่อผลประโยชน์ร่วมกัน และการสนับสนุนหลักสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย ความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองในอาเซียน อนึ่ง นายของมาตรา ๓ แห่งธรรมนูญสมัชชารัฐสภาอาเซียน กำหนดให้การสมัครเป็นสมาชิกสมัชชารัฐสภาอาเซียนจะต้องเป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียนก่อน ดังนั้นประเทศติมอร์-เลสเต ซึ่งเป็นประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ยังไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียน จึงยังไม่สามารถสมัครเป็นสมาชิกสมัชชารัฐสภาอาเซียนได้ในขณะนี้

นอกจากนี้ สมัชชารัฐสภาอาเซียนยังมีคู่เจรจา (Dialogue partners) ที่เป็นรัฐสภาหลายประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย แคนาดา จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย นิวซีแลนด์ ปาปัวนิวกินี รัสเซีย สหรัฐอเมริกา เบลารุส และที่เป็นองค์กร คือ สภายุโรป ที่ทำหน้าที่สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกรัฐสภา

โครงสร้าง บทบาทและอำนาจหน้าที่

สำหรับโครงสร้าง บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสมัชชารัฐสภาอาเซียน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๔ : ๙๕-๙๘) มีดังนี้

๑. สมัชชาใหญ่ (The General Assembly) สมัชชาใหญ่เป็นองค์กรสูงสุดของสมัชชารัฐสภาอาเซียน ทั้งในด้านการบริหารและด้านนโยบาย ที่ประชุมสมัชชาใหญ่ของสมัชชารัฐสภาอาเซียนประกอบด้วยสมาชิกรัฐสภาจากประเทศสมาชิกสมัชชารัฐสภาอาเซียน จำนวนประเทศละไม่เกิน ๑๕ คน โดยมีประธานรัฐสภาหรือผู้ที่ประธานรัฐสภามอบหมายเป็นหัวหน้าคณะ สมัชชารัฐสภาอาเซียนจัดประชุมสมัชชาใหญ่อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อกำหนดนโยบายของ AIPA เพื่อพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่ออาเซียน และเพื่อเสนอแนะมาตรการด้านรัฐสภาและมาตรการด้านนิติบัญญัติในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในอาเซียน ทั้งนี้ ประเทศเจ้าภาพการประชุมสมัชชาใหญ่จะหมุนเวียนไปตามลำดับอักษรชื่อประเทศสมาชิก โดยปกติแล้วจะมีการประชุมปีละ ๑ ครั้ง ในเดือนกันยายน

๒. ประธานสมัชชารัฐสภาอาเซียน (The Presidency) ประธานรัฐสภาของประเทศที่เป็นเจ้าภาพการประชุมสมัชชาใหญ่ในปีนั้นจะดำรงตำแหน่งประธานสมัชชารัฐสภาอาเซียน ซึ่งประธานสมัชชารัฐสภาอาเซียนมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๑ ปี นับตั้งแต่การสิ้นสุดการประชุมสมัชชาใหญ่ในปีหนึ่งจนถึงการสิ้นสุดการประชุมสมัชชาใหญ่ของปีถัดไป นอกจากนี้ ประธานสมัชชารัฐสภาอาเซียนยังดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการบริหารของสมัชชารัฐสภาอาเซียน มีอำนาจเรียกประชุมคณะกรรมการบริหารเมื่อเห็นสมควร และในฐานะตัวแทนขององค์กรประธานสมัชชารัฐสภาอาเซียน ทำหน้าที่ประสานงานกับรัฐสภาในกลุ่มอาเซียน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรนิติบัญญัติ และสร้างเสริมบทบาทของสถาบันนิติบัญญัติในกิจการของอาเซียน โดยนำเสนอความเห็นตามแนวทางนโยบายของสมัชชาใหญ่และคณะกรรมการบริหารต่ออาเซียน

๓. คณะกรรมการบริหาร (The Executive Committee) คณะกรรมการบริหารฯ ประกอบด้วยประธานสมัชชารัฐสภาอาเซียนเป็นประธานคณะกรรมการ และสมาชิกรัฐสภาจากประเทศสมาชิกไม่เกินประเทศละ ๓ คน โดยหนึ่งในสามคนจะต้องเป็นประธานรัฐสภาหรือผู้แทน คณะกรรมการบริหารมีวาระ ๑ ปี เช่นเดียวกับวาระการดำรงตำแหน่งของประธานสมัชชารัฐสภาอาเซียน

หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารของสมัชชารัฐสภาอาเซียน มีดังนี้

๓.๑ พิจารณาและเสนอแนะการเป็นสมาชิกภาพของรัฐสภาประเทศสมาชิกและการเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์และผู้สังเกตการณ์พิเศษของสมัชชารัฐสภาอาเซียนตลอดจนพิจารณาบุคคลหรือองค์กรที่สมัชชาอาเซียนจะเชิญเข้าร่วมกิจกรรมหรือการประชุมขององค์กร

๓.๒ ริเริ่มกิจกรรมของสมัชชาอาเซียน

๓.๓ ติดตามการปฏิบัติตามข้อมติที่ผ่านการพิจารณาจากที่ประชุมสมัชชาใหญ่

๓.๔ เตรียมหัวข้อการประชุมและกำหนดการที่แต่ละประเทศสมาชิกเสนอ เพื่อให้ที่ประชุมสมัชชาใหญ่ให้ความเห็นชอบ

๓.๕ เสนอการจัดตั้งคณะกรรมการสามัญ คณะกรรมการศึกษาและคณะกรรมการวิสามัญ เมื่อมีความจำเป็นต้องจัดตั้ง

๓.๖ กำกับ ติดตาม และดูแลควบคุมสำนักงานเลขาธิการสมัชชาอาเซียน

๓.๗ เสนอการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสมัชชาอาเซียน

๓.๘ กำหนดข้อบังคับการประชุมของคณะกรรมการบริหารแต่ละครั้ง

อนึ่ง การประชุมคณะกรรมการบริหารจะถูกจัดขึ้นล่วงหน้าอย่างน้อย ๓ เดือนก่อนการประชุมสมัชชาใหญ่ เพื่อเตรียมการประชุมสมัชชาใหญ่ประจำปี

๔. คณะกรรมการสามัญ (The Standing Committee) คณะกรรมการศึกษา (The Study Committee) และคณะกรรมการวิสามัญ (The Ad-Hoc Committee) คณะกรรมการสามัญด้านต่าง ๆ จะประชุมเพื่อกลั่นกรองข้อมติเสนอให้สมัชชาใหญ่ให้ความเห็นชอบ นอกจากนั้นที่ประชุมสมัชชาใหญ่อาจตั้งคณะกรรมการศึกษา และคณะกรรมการวิสามัญขึ้นมาเป็นการเฉพาะคราว เพื่อทำหน้าที่เป็นการเฉพาะ โดยศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งในด้านนิติบัญญัติ การพัฒนาประเทศ และความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นการเฉพาะ คณะกรรมการทั้งสองประเภทนี้จะหมดวาระเมื่อทำหน้าที่เสร็จสิ้น ทั้งนี้ในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้มีการตั้งคณะกรรมการสามัญจำนวน ๖ คณะ ได้แก่ คณะกรรมการด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กิจการขององค์กรรัฐสภาอาเซียน ยกร่างแถลงการณ์ร่วม และด้านการประชุมหารือกับประเทศผู้สังเกตการณ์ สำหรับการจัดตั้งคณะกรรมการศึกษาและคณะกรรมการวิสามัญ มีหลายคณะ อาทิ คณะกรรมการเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

๕. สำนักงานเลขาธิการสมัชชาอาเซียน (The Secretariat) และเลขาธิการสมัชชาอาเซียน สำนักงานเลขาธิการสมัชชาอาเซียน เป็นหน่วยงานจัดการบริหารของสมัชชาอาเซียน ตั้งอยู่ที่กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีเลขาธิการสมัชชาอาเซียนเป็นหัวหน้าสำนักงานฯ โดยเลขาธิการสมัชชาอาเซียน ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานสมัชชาอาเซียน ตามความเห็นชอบของที่ประชุมสมัชชาใหญ่ซึ่งได้รับคัดสรรตามระบบหมุนเวียน หากประเทศสมาชิกที่อยู่ในลำดับของการเสนอชื่อเลขาธิการไม่สามารถสรรหาผู้เข้ารับตำแหน่งได้ ให้ประเทศสมาชิกลำดับถัดไปเสนอชื่อแทน สำหรับวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๓ ปี ในส่วนของอำนาจหน้าที่ของเลขาธิการสมัชชาอาเซียน มีดังนี้

๕.๑ กำกับดูแลสำนักงานเลขาธิการสมัชชาอาเซียน รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายจากสมัชชาใหญ่ คณะกรรมการบริหาร และคณะกรรมการทั้งหมดของสมัชชาอาเซียน

๕.๒ สนับสนุนประธานสมัชชารัฐสภาอาเซียน บริหารงานของคณะกรรมการบริหารและสมัชชาใหญ่

๕.๓ ส่งข้อมติและการตัดสินใจของสมัชชาใหญ่ให้แก่ประเทศสมาชิกเพื่อรับทราบและปฏิบัติตาม

๕.๔ เป็นตัวแทนของสมัชชารัฐสภาอาเซียนในฐานะผู้สังเกตการณ์ในการประชุมรัฐสภาระหว่างประเทศ

๕.๕ ทำหน้าที่ในการเชื่อมและติดต่อสื่อสารอย่างเป็นทางการระหว่างสมัชชารัฐสภาอาเซียนกับอาเซียน และกับองค์กรระหว่างประเทศและองค์กรระดับภูมิภาคอื่น ๆ รวมทั้งรัฐบาลและรัฐสภาประเทศต่าง ๆ

๕.๖ เตรียมประมาณการงบประมาณประจำปีของสำนักงานเลขาธิการ รายงานประจำปีซึ่งรวมถึงรายงานการเงิน และนำเสนอรายงานดังกล่าวต่อสมัชชาใหญ่ ผ่านทางคณะกรรมการบริหารเพื่อขอความเห็นชอบ

๕.๗ บริหารงบประมาณของสมัชชารัฐสภาอาเซียน และรับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณตามที่ได้รับอนุมัติจากสมัชชาใหญ่

๕.๘ ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากประธานสมัชชารัฐสภาอาเซียน คณะกรรมการบริหารและสมัชชาใหญ่

๕.๙ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานเลขาธิการสมัชชารัฐสภาอาเซียน

๖. การประชุมสมาชิกรัฐสภาสตรีของสมัชชารัฐสภาอาเซียน (Women Parliamentarians of AIPA : WAIPA) การประชุมสมาชิกรัฐสภาสตรีของสมัชชารัฐสภาอาเซียนได้ถูกจัดตั้งขึ้นในปี ๒๕๔๑ โดยมีสถานภาพเป็นองค์กึ่งหนึ่งของสมัชชารัฐสภาอาเซียน ทั้งนี้ กำหนดให้มีการประชุมในคราวเดียวกับการประชุมสมัชชาใหญ่ และโดยให้สมาชิกรัฐสภาสตรีของประเทศเจ้าภาพเป็นประธานในการประชุมสมาชิกรัฐสภาสตรีของสมัชชารัฐสภาอาเซียน สำหรับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการประชุมดังกล่าว

๖.๑ เพื่อขยายการมีส่วนร่วมและการเป็นตัวแทนของสตรีภายในสมัชชารัฐสภาอาเซียน โดยแนวทางที่ส่งผลให้มีเพิ่มจำนวนผู้แทนรัฐสภาที่เป็นสตรีในการประชุมสมัชชารัฐสภาอาเซียน

๖.๒ เพิ่มความเป็นตัวแทนของสตรีในรัฐสภาของกลุ่มอาเซียน

๖.๓ เพื่อยืนยันว่า ประเด็นด้านสตรีจะอยู่ในวาระของสมัชชาใหญ่

๖.๔ เพื่อเสนอประเด็นสำหรับคณะกรรมการการศึกษา (Study Committee) จัดให้มีการประชุมสำหรับการพิจารณาประเด็นนั้น

๖.๕ เพื่อจัดให้มีการประชุมประจำปีระหว่างที่มีการประชุมสมัชชาใหญ่

๖.๖ เพื่ออำนวยความสะดวกการจัดสร้างเครือข่ายระหว่างสมาชิกรัฐสภาสตรีของกลุ่มอาเซียน

๖.๗ เพื่อจัดตั้งเครือข่ายกับองค์กรสตรีอื่น ๆ อาทิ สมาคมรัฐสภาแห่งเครือจักรภพ และสหภาพรัฐสภา

สำหรับตัวอย่างสาระสำคัญของหัวข้อการประชุมในการประชุมสมัชชารัฐสภาอาเซียนสำหรับประเด็นต่าง ๆ อาทิ การประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน (AIPA) ครั้งที่ ๓๓ ระหว่างวันที่ ๑๖-๒๒ กันยายน ๒๕๕๕ ณ ประเทศอินโดนีเซีย ภายใต้หัวข้อการประชุม “การเสริมสร้างบทบาทของรัฐสภาในการมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน ปี ๒๕๕๘” โดยที่ประชุมได้พิจารณาในประเด็นการเมืองและมีมติให้สนับสนุนประเทศสมาชิกอาเซียนในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงภายในภูมิภาค และยังเรียกร้องให้รัฐสภาประเทศสมาชิกส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างกันและความเป็นเอกภาพ เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อมติที่มุ่งให้เกิดสันติภาพในภูมิภาคอย่างแท้จริง ในส่วนประเด็นด้านเศรษฐกิจ ที่ประชุมได้พิจารณาการส่งเสริมความร่วมมือระดับภูมิภาคในการต่อต้านการฟอกเงิน และมีมติให้ประเทศสมาชิกรักษาความเข้มแข็งทางกฎหมายและมีมาตรการทางรัฐสภาที่จำเป็นในการต่อต้านการฟอกเงินอย่างจริงจัง และเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกร่วมมือทางกฎหมายระหว่างประเทศสมาชิกผ่านช่องทางทวิภาคีและสนธิสัญญาการส่งผู้ร้ายข้ามแดน นอกจากนี้ ยังเร่งให้รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนและประธานธนาคารกลางของประเทศสมาชิกร่วมกันให้มีกฎหมายที่ครอบคลุมทั้งในประเทศและระดับภูมิภาค รวมทั้งระบบตรวจตราการกระทำความผิดจากการฟอกเงินด้วย และประเด็นด้านสังคม ที่ประชุมได้พิจารณาการส่งเสริมการพัฒนาและการถ่ายโอนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการลดก๊าซคาร์บอนและเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งที่ประชุมมีมติให้กระตุ้นรัฐบาลในการสร้างมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการรับมือกับภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการลดก๊าซเรือนกระจก โดยส่งเสริมนโยบายการพัฒนาการลดการใช้คาร์บอนและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงเรียกร้องให้รัฐสภาประเทศสมาชิกพัฒนากฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวกับการเงินและทรัพยากรมนุษย์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาและการถ่ายโอนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการลดก๊าซคาร์บอนและเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๕ : ๑-๗)

ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตคือ มติของสมัชชารัฐสภาอาเซียนมีลักษณะเป็นข้อเสนอแนะหรือข้อแนะนำเชิงสร้างสรรค์ที่การสร้างความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้รัฐบาลของกลุ่มอาเซียนได้พิจารณาดำเนินการ แต่ไม่มีข้อผูกพันที่เป็นการบังคับให้รัฐบาลของกลุ่มอาเซียนต้องดำเนินการตามมตินอกจากนั้นการจัดตั้งสมัชชารัฐสภาอาเซียนในชื่อเดิมคือ “องค์การรัฐสภาอาเซียน” มีปรากฏการณ์ที่น่าสนใจคือ การดำเนินการของรัฐสภาอินโดนีเซียเพื่อเตรียมการจัดตั้งองค์การรัฐสภาอาเซียนครั้งแรกในปี ๒๕๑๘ ต้องขอความเห็นจากประธานาธิบดีอินโดนีเซียในขณะนั้น คือ ประธานาธิบดีซูฮาร์โต ขณะเดียวกันสำหรับการเข้าร่วมประชุมของผู้แทนรัฐสภาไทย ผู้ดำรงตำแหน่งประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติในขณะนั้น คือ นายประภาศน์ อวยชัย ก็ต้องเสนอเรื่องขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเช่นกัน เพื่อให้คณะผู้แทนรัฐสภาไทยเข้าร่วมการประชุมดังกล่าว ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการเข้ามามีบทบาทของฝ่ายบริหารในกิจการของฝ่ายนิติบัญญัติมีค่อนข้างสูงสำหรับบริบทของการเมืองในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ณ ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. ๑๙๗๐-๑๙๗๙

แนวคิดการจัดตั้งรัฐสภาอาเซียน

แนวคิดที่จะปรับสภาพองค์กรของสมัชชารัฐสภาอาเซียนให้เป็นรัฐสภาอาเซียน (ASEAN Parliament) ในลักษณะเดียวกับรัฐสภายุโรป (European Parliament) ที่สมาชิกสภายุโรปได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในสหภาพยุโรป โดยแนวคิดดังกล่าวเริ่มต้นจากการเสนอของรัฐสภา

ฟิลิปปินส์ในระหว่างประชุมสมัชชาใหญ่ที่ประเทศอินโดนีเซียเมื่อปี ๒๕๒๓ จึงได้มีการศึกษาแนวทางดังกล่าว อีกหลายครั้ง แม้ว่ามีความเห็นชอบร่วมกันในหลักการก็ตาม แต่เมื่อมีการพิจารณาในรายละเอียดแล้วมีข้อสรุป ๒ ประการ คือ ๑) ประวัติศาสตร์ความเป็นมาและระบบรัฐสภาที่ต่างกันของรัฐสภาในประเทศกลุ่มอาเซียน และ ๒) ยังไม่ถึงเวลาและโอกาสที่จะมีการจัดตั้งรัฐสภาอาเซียน ทั้งนี้สิ่งที่กระทำได้คือ การเปลี่ยนชื่อจาก องค์การรัฐสภาอาเซียน มาเป็น “สมัชชารัฐสภาอาเซียน” พร้อมทั้งปรับโครงสร้างการทำงานเท่านั้น (AIPA Secretariat, n.d. b)

เอกสารอ้างอิง

เชิดชาย เหล่าหล้า. **อาเซียน**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๘.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (๒๕๑๗). **การประชุมระหว่างรัฐสภาในกลุ่มประเทศอาเซียน**. [ออนไลน์].

วันที่ค้นข้อมูล ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก http://www.cabinet.soc.go.th=อาเซียน&owner_dep=&meet_date_dd=11&meet_date_mm=12&meet_date_yyyy=2517&doc_id1=&doc_id2=&meet_date_dd2=11&meet_date_mm2=12&meet_date_yyyy2=2517,

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, กองวิเทศสัมพันธ์. (๒๕๒๐). “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้-อาเซียน (ASOSICATION OF SOUTH EAST ASIAN NATIONS-ASEAN).” **รัฐสภาสาร** ๒๕, ๒ (กุมภาพันธ์) : ๑๘๓-๒๒๙.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๕๐ ก). **๓๐ ปี AIPO**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๐.

. (๒๕๕๐ ข).

สรุปประเด็นผลการประชุมคณะกรรมการบริหารรอบพิเศษของ AIPA ระหว่างวันที่ ๑๖-๑๙ เมษายน ๒๕๕๐ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก : http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/article/article_20090114145437.pdf.

_____, สำนักงานการรัฐสภาระหว่างประเทศ. (๒๕๕๔). **องค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

_____. (๒๕๕๕). **สรุปผลการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ ๓๓ ระหว่างวันที่ ๑๖-๒๒ กันยายน ๒๕๕๕ ณ เกาะลอมบอก สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/article/article_20121019132653.pdf.

AIPA Secretariat. (n.d. a). **BACKGROUND AND HISTORY (From AIPO to AIPA)**. [Online]. Retrieved July, 3, 2014. from <http://www.aipasecretariat.org/about/background-history>.

AIPA Secretariat. (n.d. b). **The Transformation and Renaming of the ASEAN Inter-Parliamentary Organisation (AIPO) to the ASEAN Inter-Parliamentary Assembly (AIPA)**. [Online]. Retrieved July, 3, 2014. from <http://www.aipasecretariat.org/about/the-renaming-of-aipo-to-aipa/>.

Radio Television Brunei. (2013). **Opening of the 34th AIPA**. [Online]. Retrieved July, 3, 2014. from http://www.rtbnews.rtb.gov.bn/index.php?option=com_content&view=article&id=13887:opening-of-the-34th-aipa&catid=34:local&Itemid=66.

ปิดท้ายวิจัย

วันแม่แห่งชาติ

เรียบเรียงโดย...นารีลักษณ์ ศิริวรรณ

ในโอกาสที่วันแม่แห่งชาติของไทย วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๗ นี้ กองบรรณาธิการ ขอเสนอสาระดี ๆ เกี่ยวกับวันแม่มาฝากคุณผู้อ่านทุกท่าน เพราะ “แม่” คือ ผู้ที่มีพระคุณ ผู้ให้กำเนิดชีวิตแก่เรา ท่านได้อุ้มชูเลี้ยงดูเราด้วยความรักอันยิ่งใหญ่จนเราได้เติบโตขึ้น ซึ่งพวกเราทุกคนจะต้องปฏิบัติตนเป็นคนดี และมีความกตัญญูกตเวทิต่อผู้ที่เป็นแม่ของเรา ทั้งนี้ คนไทยยกย่องให้วันที่ ๑๒ สิงหาคม ของทุกปีเป็นวันแม่แห่งชาติ แต่ในความเป็นสากลแล้ว อีกหลาย ๆ ประเทศกำหนดให้วันอาทิตย์ที่ ๒ ของเดือนพฤษภาคม เป็นวันแม่สากล ซึ่งต้นกำเนิดวันเมื่อนั้นมีประวัติความเป็นมายาวนานตั้งแต่ชาวกรีกมีการเฉลิมฉลองวันแม่ (The Mother of Gods) ผ่านมาจนใน ค.ศ. ๑๙๖๐ ชาวอังกฤษจึงเริ่มใช้ “Mothering Sunday” สืบเนื่องมาจากพวกรบการนำเค้กชนิดพิเศษที่เรียกกันว่า The Mothering Cake นำกลับไปเยี่ยมมารดาของตน

ต่อมาใน ค.ศ. ๑๙๗๒ จูเลีย วอร์ด ฮาว (Julia Ward Howe) นักเคลื่อนไหวทางสังคมชาวบอสตัน สหรัฐอเมริกา ต้องการเรียกร้องให้มีวันแม่ หรือ Mother's Day Meetings แต่เวลาผ่านมาจนกระทั่งมีผู้มุ่งมั่น เรียกร้องให้มีวันแม่อย่างเป็นทางการ เมื่อ แอนนา มารี จาร์วิส (Anna Marie Jarris) คุณครูแห่งรัฐฟิลาเดลเฟีย ได้ เรียกร้องให้มีวันแม่อย่างเป็นทางการ ในปี ๑๙๐๘ หลังจากเธอต้องสูญเสียแม่ผ่านไป ๒ ปี ซึ่งเธอต้องการให้ทุกคน ระลึกถึงบุญคุณของแม่ และความพยายามของเธอก็เป็นผลใน ค.ศ. ๑๙๑๔ (พ.ศ. ๒๔๕๗) ภายหลังจากที่ ประธานาธิบดีวูดโรว์ วิลสัน ได้มีคำสั่งให้ถือวันอาทิตย์ที่ ๒ ของเดือนพฤษภาคม เป็นวันแม่แห่งชาติ และดอกไม้ สำหรับวันแม่ของชาวอเมริกันก็คือ ดอกคาร์เนชั่น ซึ่งจะแบ่งออกเป็น ๒ แบบคือ ถ้าแม่ยังมีชีวิตอยู่ให้ประดับ ตกแต่งบ้านหรือประดับด้วยดอกคาร์เนชั่นสีชมพู แต่ถ้าแม่ถึงแก่กรรมไปแล้วให้ประดับด้วยดอกคาร์เนชั่นสีขาว

ดังนั้น วันอาทิตย์ที่ ๒ ของเดือนพฤษภาคมของทุกปี กำหนดให้เป็นวันแม่แห่งชาติของหลายประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ เดนมาร์ก ฟินแลนด์ อิตาลี ตุรกี ออสเตรเลีย เม็กซิโก แคนาดา จีน ญี่ปุ่น และเบลเยียม

เอกสารอ้างอิง

กระปุก. (๒๕๕๔). วันแม่แห่งชาติ. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗. เข้าถึงได้จาก

<http://www.hilight.kapook.com/view/14164>